

Sak 2021/6996

Saksbehandlere: Christian Brun-Jenssen, Ing-Lill Pavall, Magnus Stien

Vurdering og begrunnelse

Pålegg om etablering av siidaandel i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt

1 Innhold

1	Bakgrunn	3
1.1	Landbruks- og matdepartementets oppfølging etter oppheving av ugyldig vedtak	5
1.2	Statsforvalterens forberedelse av saken.....	5
1.2.1	Forhåndsvarsel - høringsrunde.....	5
2	Vurdering av ressursituasjonen i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt.....	5
2.1	Godkjenning av reintall og ressursituasjonen.....	5
2.2	Forholdet mellom godkjent reintall og dagens ressursituasjon	6
2.2.1	Statsforvalterens konklusjon ressursituasjonen	7
2.3	Reintallsutvikling	7
2.3.1	Statsforvalterens konklusjon reintallsutvikling	7
3	Bruksregler	7
3.1	Om prosessen.....	7
3.2	Innhold.....	8
3.2.1	Statsforvalterens konklusjon bruksregler	8
4	Nærmere om vestre siida	9
4.1	Historisk bruk.....	9
4.2	Dagens bruk.....	11
4.2.1	Statsforvalterens konklusjon vestre siida.....	14
5	Øyfjellet vindkraftverk.....	14
5.1	NVEs konsesjon av 13.11.2014.....	15
5.2	Olje- og energidepartementets behandling av klage på konsesjon 16.11.2016.....	17
5.2.1	Statsforvalterens vurdering.....	20
5.3	Konsesjon for Øyfjellet vindkraftverk og ressursituasjonen for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt.....	20
5.4	Øyfjellet vindkraftverk og forholdet til godkjent reintall	21
6	Høringsrunden.....	21
6.1	Oppsummering - høringsuttalelser	21
6.2	Høringsuttalelsenes begrunnelse for at Statsforvalteren bør pålegge distriktet å etablere siidaandel	21

6.3	Høringsuttalelsenes begrunnelse for at Statsforvalteren ikke bør pålegge distriktet å etablere siidaandel	22
7	Statsforvalterens vurdering av høringsuttalelsene	23
7.1	Kommentarer til uttalelsene fra Per Anders Kappfjell, Nils-Anders Appfjell, Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og Ole Henrik Kappfjell	23
7.2	Kommentarer til uttalelsen fra Berit Kristine Hætta	24
7.2.1	Statsforvalterens konklusjon	28
8	Generelt om hjemmelsgrunnlaget for pålegg om etablering av siidaandel - reindriftsloven § 11 siste ledd	28
8.1	Lovens ordlyd og lovens system	28
8.2	Nærmere om rettskildene til reindriftsloven § 11 siste ledd	29
9	Vurdering av om det bør pålegges etablering av en ny siidaandel i vestre siida, jf. reindriftsloven § 11 siste ledd	31
9.1	Gjennomgang av begreper i rettskildene som knytter seg til «særlige grunner» - med vekt på konkrete forhold i denne saken	31
9.2	Argumenter for og mot at det bør etableres en ny siidaandel i vestre siida	32
9.3	Statsforvalterens avsluttende begrunnelse og konklusjon	33
	Referanser (ikke vedlagt saken)	36

Andre vedlegg

- Høringsbrev fra Statsforvalteren i Nordland 03.11.2021 (uten vedlegg)
- Høringsuttalelse fra Per Anders Kappfjell 03.12.2021
- Høringsuttalelse fra Nils-Anders Appfjell 08.12.2021
- Høringsuttalelse fra Fend v/ advokat Knut Helge Hurum på vegne av Berit Kristine Hætta 08.12.2021 med følgende bilag (Bilag 1 bruksregler – ikke vedlagt):
  - Bilag 2 Brev fra Fylkesmannen i Nordland 27.04.2020
  - Bilag 3 Reindriftsfaglig utredning av Protect Sápmi del 1 (juni 2019)
  - Bilag 4 Avisartikkel 21. juni 2019
- Høringsuttalelse fra Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt 09.12.2021
- Høringsuttalelse fra Ole Henrik Kappfjell 13.12.2021

1 Bakgrunn

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt har bestått av to siidaer siden 1999. Denne organiseringen oppsto som følge av den nye distriktsinndelingen vedtatt av reindrifststyret i sak 27/99. Reindrifststyret vedtok at de tidligere reinbeitedistriktene Brurskanken, Brønnøy og Kvitfjell ble slått sammen. Samtidig satte reindrifststyret en forutsetning om at det skulle fastsettes beiteordning med beitetider og beitesoner. Det ble gjort av reindrifststyret i sak 13/03. Samtidig ble reintallet fastsatt til 2000 rein for det nye distriktet.

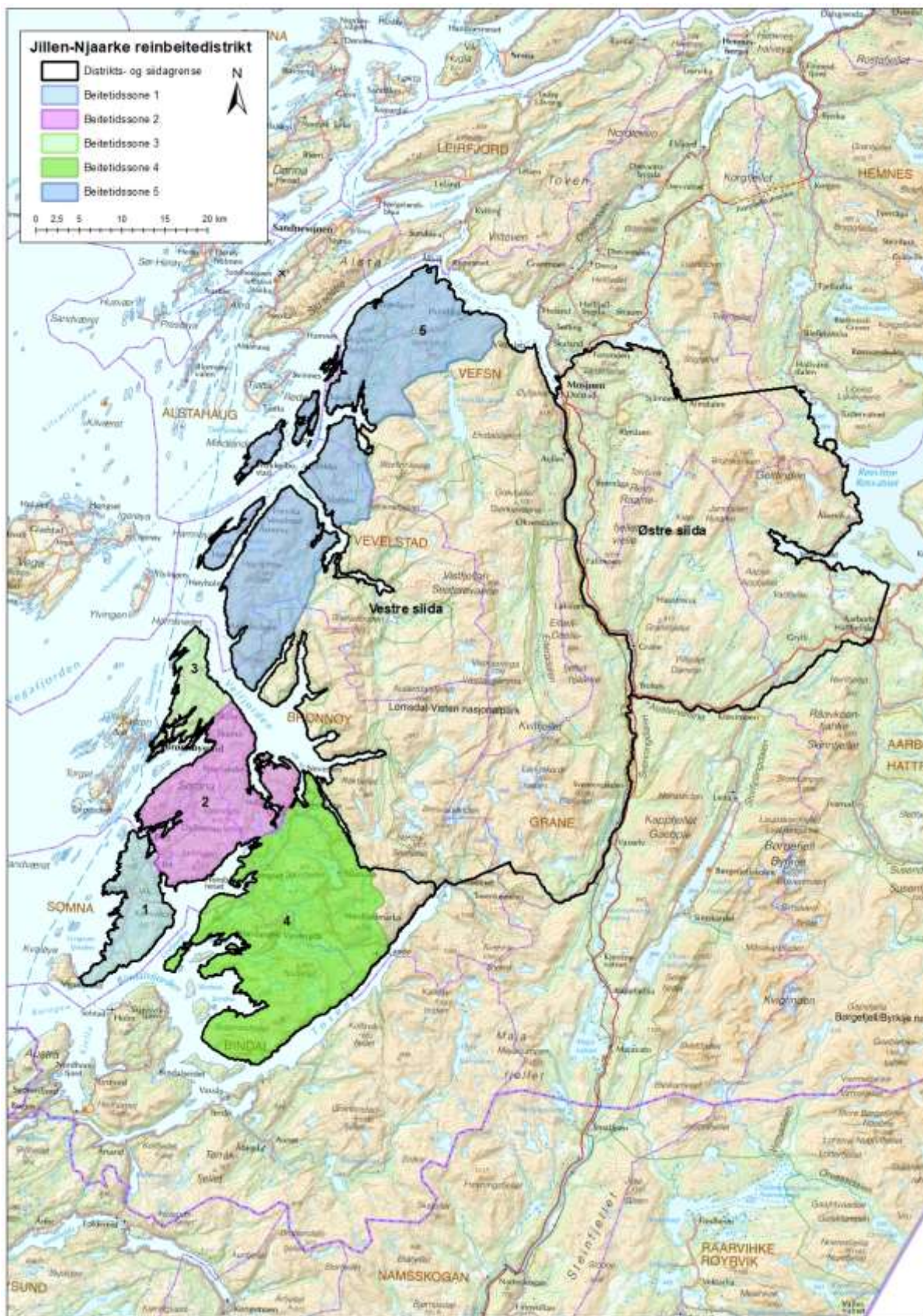
Beitesonene 1 – 5 er framstilt i figur 1. Beitesone 1, 2, 3 og 5 har beitetid fra 15. desember – 15. april. Beitesone 4 har beitetid fra 1. november – 30. april.

I 2011 godkjente reindrifststyret på nytt et reintall for Jillen-Njaarke etter de nye bestemmelsene som kom i reindrifstloven av 2007. Godkjent reintall er på 2200 rein, fordelt med 1800 rein i østre siida og 400 rein i vestre (reindrifststyresak 107/11). Dette skjedde omtrent samtidig som de to daværende siidaandelene i vestre siida avviklet sin drift. I 2012 godkjente reindrifststyret bruksreglene for Jillen-Njaarke etter en klagerunde (reindrifststyresak 30/12). Bruksreglene ble godkjent med det reintallet som reindrifststyret fastsatte i 2011.

Fram til 2012 var det to siidaandeler i vestre siida og tre i østre. De to siidaandelene i vestre siida avviklet reindriften. I perioden etter avvikling og fram til 2014 var det derfor tre siidaandeler i Jillen-Njaarke, alle i østre siida.

I 2014 vedtok Fylkesmannen i Nordland å godkjenne etableringen av en ny siidaandel i vestre siida til Per Anders Kappfjell. Fylkesmannens vedtak ble påklaget og har deretter gått fram og tilbake mellom Statsforvalteren, reindrifststyret og Landbruks- og matdepartementet. Vi går ikke nærmere inn på saksbehandlingen på de ulike nivåene i forvaltningen. Vi forutsetter at saksgangen og saksbehandlingen er kjent i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og hos de berørte partene.

Endelig avklaring kom da Landbruks- og matdepartementet i mars 2021 opphevet et ugyldig vedtak fattet av reindrifststyret i juni 2020. Av Statsforvalterens arkiv framgår det at brevet er journalført 23.03.2021 med dokumentdato 22.03.2021. I brevet opphever departementet reindrifststyrets vedtak i sak 38/20. Samtidig gjorde departementet det klart at reindrifststyrets vedtak i sak 26/17 om ikke å godkjenne etablering av siidaandel til Kappfjell, er gyldig vedtak.

Figur 1 viser avgrensing av Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, østre og vestre siida og vinterbeitesone 1-5

1.1 Landbruks- og matdepartementets oppfølging etter oppheving av ugyldig vedtak
Statsforvalteren fikk deretter brev fra Landbruks og matdepartementet datert 26. mars 2021. I brevet viser departementet til sitt tidligere vedtak om å oppheve reindrifststyrets vedtak i sak 38/20. Av brevet framgår det videre:

“Ettersom vurderingen av om det foreligger grunnlag for etablering av en ny siidaandel i Vestre siida tilligger Statsforvalteren etter reindrifstloven § 11 siste ledd, er departementet av den oppfatning at det nå er Statsforvalteren som må foreta denne vurderingen.”

Departementet beskriver videre hvordan dette gjøres og ber om å bli holdt orientert om prosessen. Det gjelder også om Statsforvalteren beslutter ikke å pålegge distriktet etablering av en ny siidaandel i vestre siida.

1.2 Statsforvalterens forberedelse av saken

Statsforvalteren har fulgt opp brev av 26. mars 2021 fra Landbruks- og matdepartementet. Vi har orientert LMD skriftlig om at vi har hatt interne møter om saken, og at vi forberedte et møte med distriktet. Planen var å få til et møte med siidaandelslederne på sommeren 2021, men vi kom ikke i mål med det før kalvemerking og ferieavvikling.

Senere har Statsforvalteren hatt møte med siidaandelslederne og distriktsleder 22. september 2021. Der orienterte vi om status for saken, og at vi går i gang med en vurdering etter reindrifstloven § 11 siste ledd.

1.2.1 Forhåndsvarsel - høringsrunde

Statsforvalteren har sendt et høringsbrev til aktuelle høringsparter og orientert om at vi vil vurdere om det er grunnlag for å pålegge Jillen-Njaarke å etablere ny siidaandel i vestre siida. Innkomne uttalelser og vurdering av disse kommer under pkt. 6.

2 Vurdering av ressurs situasjonen i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt

Dersom Statsforvalteren skal pålegge reinbeitedistriktet å etablere en siidaandel, må ressursgrunnlaget være til stede. I vurderingen av ressurs situasjonen tar vi utgangspunkt i godkjenning av øvre reintall, utviklingen i reintall og utviklingen i bærekraft basert på “Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reindrift” utarbeidet av Landbruks- og matdepartementet i desember 2008 ([lenke](#)). Det er en nasjonal veileder med kriterier som skal være et hjelpemiddel for næringen og myndighetene i arbeidet med å fastsette et bærekraftig reintall.

2.1 Godkjenning av reintall og ressurs situasjonen

Reindrifststyret har lagt til grunn “Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reindrift” da reintallet for østre og vestre siida ble godkjent i 2011.

Ved reintallsgodkjenningen vektla reindrifststyret at et reintall på 2200 rein i vårflokk, er forsvarlig. Reindrifststyret begrunnet reintallet ut fra mål oppnåelsen i distriktet i forhold til:

- Normer basert på gjennomsnittlig slaktevekt for kalv, okse og simple
- Normer for gjennomsnittlig kjøttavkastning per rein i vårflokk (produksjon)
- Normer for variasjon i kalveprosent (prosent merket kalv etter tap)

Reindrifststyret hadde følgende vurdering av mål oppnåelse for perioden 2005/06 - 2009/10:

“Reinbeitedistriktet har mål oppnåelse i forhold til normene for kriteriene gjennomsnittsvekt for

kalv, okse og simle. Variasjonen i kalveprosent ligger innenfor normen. Gjennomsnittlig kjøttavkastning i perioden ligger vesentlig under nedre normgrense. Med gode vekter, må den låge avkastningen tilskrives andre årsaker enn tetthetsavhengige faktorer.”

2.2 Forholdet mellom godkjent reintall og dagens ressursituasjon

Statsforvalteren har innhentet de samme opplysningene fra ressursregnskapet for driftsårene 2015/16 - 2019/20. Oversikten bygger på gjennomsnittlige slaktevekter, produksjon (kilo reinkjøtt per livdyr), samt variasjon i merkeprosent.

Kriterier og normgrenser	Normgrense i veileder	Gj.snitt siste fem år	Gj.snitt 2011 (ved godkjent reintall)
Gjennomsnittlig slaktevekt kalv	17-19	20,9	20,8
Gjennomsnittlig slaktevekt okse 1-2 år	25-27	31,6	30,4
Gjennomsnittlig slaktevekt for simle over 2 år	27-29	33,2	32,9
Kilo produsert kjøtt per livdyr i vårflokk	8-9	3,3	3,8
Variasjon i merkeprosent etter tap av kalv	10-15 %	11 %	Innenfor norm

Disse tallene viser at ressursituasjonen i Jillen-Njaarke ikke har endret seg vesentlig siden reindrifststyret godkjente reintallet for distriktet. Slaktevektene ligger godt over normen og har bedret seg etter at reindrifststyret godkjente reintallet. Produksjonen er omtrent på samme nivå som i 2011, men ligger under normen. Variasjonen i merkeprosent ligger innenfor normen, akkurat som i 2011.

Statsforvalteren vurderer at tap av rein, er den viktigste årsaken til at produksjonen ligger under normen. Det største tapet er på kalv. Dette samsvarer med funn Statsforvalteren har gjort tidligere ved å analysere kalvetap i Nordland. Ved store tap av kalv blir det mindre igjen til slakt dersom reintallet skal opprettholdes. Dette går ut over produksjonen av reinkjøtt. Ønskelig norm for produksjon blir dermed vanskelig å oppnå.

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt har tidligere hatt forholdsvis store tap knyttet til påkjørsler på jernbanen. Det ble i 2019 godkjent bygging av viltgjerde langs jernbanen fra Skog i Vefsn til kommunegrensen mot Grane. Gjerdet skal bidra å redusere antall viltpåkjørsler. Opplysninger fra reieiere og reinbeitedistriktet tilsier at antallet reinpåkjørslers på jernbanen har blitt vesentlig redusert på strekningen. Dersom den situasjonen fortsetter, vil andelen trafikkdrept rein gå ned. Forutsetningen for å kunne øke produksjonen noe, bør derfor være til stede i framtida.

Statsforvalteren har ikke funnet det formålstjenlig å gå nærmere inn i tapstallene. Melding om reindrift viser forholdsvis store ulikheter mellom siidaandelene. Vi skal heller ikke vurdere bærekraften i den enkelte siidaandel, men vurdere reinbeitedistriktet som helhet.

Statsforvalteren har heller ikke omtalt tap av rein til rovvilt nærmere. I likhet med alle reinbeitedistriktene i Nordland, er dette en stor tapsårsak også i Jillen-Njaarke. Alle tiltak som kan redusere tap til rovvilt, vil gi positive utslag på avkastningen i reindriften i Nordland. Vi forutsetter at dette er en problemstilling som må løses på nye måter. Bærekraftmål og bestandsmål i rovviltpolitikken og sammenhengen med bærekraften i reindriften, er et myndighetsområde som ligger på øverste politiske nivå.

2.2.1 Statsforvalterens konklusjon ressursituasjonen

Reinbeitedistriktet har en måloppnåelse som ligger over normen for kriteriene som er satt for gjennomsnittsvekt på kalv, okse og simle. Variasjonen i kalveprosent ligger innenfor normen. Gjennomsnittlig kjøttavkastning ligger under normen. De gode slaktevektene i distriktet er ikke årsaken til den lave produksjonen per livdyr. Statsforvalteren mener at den lave totalproduksjonen må tilskrives andre årsaker enn tetthetsavhengige faktorer på beitet. Tap av rein er viktigste årsak. Vår vurdering er at reindrifststyrets godkjenning av reintall fra 2011, holder seg fremdeles.

2.3 Reintallsutvikling

Ved analyse av reintallsutviklingen fins det tall som går mange år tilbake i tid. Vi har valgt å starte med driftsåret 2009/2010. Da var det fremdeles fem siidaandeler i Jillen-Njaarke. Dette antallet vedvarte fram til driftsåret 2012/2013. Da hadde de to siidaandelene i vestre siida avviklet reindriften.

År	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20
Reintall	2038	1813	1715	1656	1718	1691	1676	1677	1618	1657	1639
Siidaandeler	5	5	5	3	4	4	4	4	4	3	3

I perioden mellom 2013/2014 til 2017/2018 var det fire siidaandeler i distriktet, tre i østre siida og en i vestre. Dette samsvarer med den perioden da det pågikk en klagebehandling av etablering av siidaandel i vestre siida.

Reintallet i perioden har holdt seg forholdsvis stabilt etter avviklingen av to siidaandeler. For driftsåret 2020/2021 viser melding om reindrift at reintallet har økt noe, men fortsatt ligger under godkjent reintall.

Oversikten over reintall viser at distriktet har holdt reintallet innenfor det som er godkjent av reindrifststyret. Østre siida har heller ikke overskredet det godkjente reintallet. Vi har også vurdert det totale reintallet de to siste driftsårene (inkludert Per Anders Kappfjell). Heller ikke da ligger reintallet over godkjent nivå.

2.3.1 Statsforvalterens konklusjon reintallsutvikling

Statsforvalteren registrerer at Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og østre siida har holdt reintallet innenfor de rammene som er godkjent av reindrifststyret. Det er ingen tegn som tyder på at reinens kondisjon er dårlig. Det viser de høye slaktevektene for alle årsklasser og kjønn av rein. Vi mener at utviklingen i reintall, ikke er til hinder for at Statsforvalteren kan pålegge Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt å etablere siidaandel.

3 Bruksregler

3.1 Om prosessen

Bruksreglene er godkjent av reindrifststyret i 2012. Det skjedde etter at områdestyret i 2011 hadde godkjent bruksreglene. Områdestyrets godkjenning av bruksreglene ble påklaget av vestre siida. Begrunnelsen for klagen var at driften i vestre siida var lite/dårlig beskrevet i bruksreglene.

Områdestyret tok ikke klagen til følge og opprettholdt godkjenningsvedtaket. Det ble sendt videre til reindrifststyret for endelig behandling.

Reindriftsstyret behandlet klagen i sak 30/12. Reindriftsstyret fattet følgende vedtak:
“Reindriftsstyret tar ikke til følge klage fra vestre siida i Jillen Njaarke reinbeitedistrikt over områdestyrets godkjenning av bruksreglene for distriktet.

Bruksreglene er godkjent ut fra områdestyrets oppgave med å kontrollere at de prosessuelle regler er fulgt og at reglene gir grunnlag for bærekraftig drift. Det er også tatt hensyn til at drifta i vestre siida er under avvikling/omstilling og tatt forbehold om at bruksregler og reintall skal revideres når det er kommet til avklaring på drifta i vestre siida.”

Etter at bruksreglene ble godkjent, har det ikke blitt gjort endringer.

3.2 Innhold

Bruksreglene for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt inneholder følgende hovedpunkter:

- Opplysninger om prosessen ved utarbeiding av bruksregler
- Formålet med bruksreglene
- Beskrivelse av beitebruk, flytting, kalvingsområder, vårbeite, sommerbeite, høstbeite, høst og tidlig vinterbeite i østre siida
- Kort beskrivelse av beitebruk i vestre siida
- Beskrivelse av beitebruk i vinterbeitesonene for begge siidaer
- Beitetider og beitesoner
- Omtale av reintall med vurdering av beitegrunnlag og driftsforhold
- Oversikt over utvikling i reintall, slaktevekter, kalveprosent og produksjon over en femårsperiode
- Tap av rein
- Forventet reintall, slaktevekter, kalveprosent og produksjon med måltall
- Bruk og vedlikehold av gjerder og andre felles anlegg
- Prioriterte nyanlegg
- Bruk av motoriserte kjøretøy
- Disponering av reindriftsfond med vedtekter
- Forvaltning av distriktets øvrige midler
- Fordeling av arbeidsplikter og investeringer
- Andre forhold som anses hensiktsmessig å regulere

Bruksreglene fyller vilkårene som reindriftsloven setter. Det omfatter innhold (§ 57), utarbeidelse og godkjenning (§ 58), beitebruk (§ 59) og reintall (§ 60). Bruksreglene er lite detaljerte når det gjelder beitebruken til vestre siida. Dette var områdestyret og reindriftsstyret klar over ved godkjenningen. Det framgår blant annet at bruksreglene har tatt hensyn til at siidaandelene i vestre siida holdt på å avvikle i 2012. Når det kommer avklaring på hva som skjer i vestre siida, er det hensiktsmessig at bruksreglene oppdateres.

3.2.1 Statsforvalterens konklusjon bruksregler

Jillen-Njaarke har godkjente bruksregler. En eventuell oppdatering av bruksreglene bør følges opp dersom det blir etablert reindrift i vestre siida. Dette er reinbeitedistriktets ansvar.

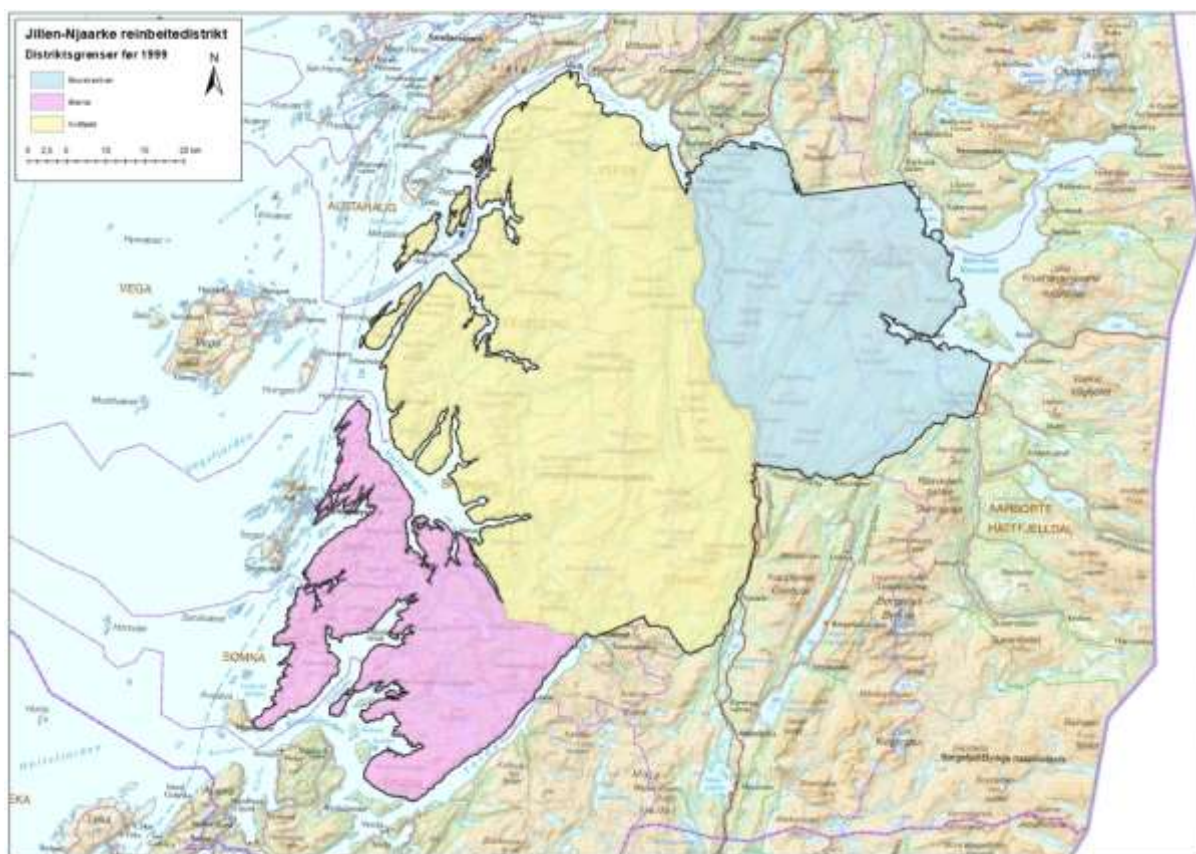
4 Nærmere om vestre siida

I bruksreglene framgår det at vestre siida har brukt den nordlige delen av gamle Kvitfjell og Velvestadhalvøya til vår, sommer og høstbeite. Dette er områder som ligger rundt og vest for Hundålvatnet, Grøvfjellet og Vistfjellet. Som vinterbeite har den nordligste vinterbeitesonen blitt brukt (sone 5), inkludert Hamnøya. Bruksreglene har ikke fordelt vinterbeitesonene mellom siidaer eller bestemte siidaandeler. Det framgår at bruken av vinterbeitet skjer ut fra det som er mest hensiktsmessig, alt etter hvor reinen har vært på sommerbeite.

Statsforvalteren oppfatter at beskrivelsen for vestre siida gjelder de siste årene de to siidaandelene drev reindrift der.

4.1 Historisk bruk

I utredningen om ny distriktsinndeling for Nordland (1997) har Ansgar Kosmo gått gjennom reintallsutvikling og beitekapasitet i de reinbeitedistriktene som ligger til grunn for dagens distriktsinndeling. Kosmos utredning bygger på historiske dokumenter, beitegranskninger, befaringer og intervjuer med reineiere. Figur 2 viser de tidligere reinbeitedistriktene Brurskanken, Brønnøy og Kvitfjell for perioden 1898 til 1999.

Figur 2 viser distriktsgrensene av 1898 før endringen i 1999

Her refererer vi noen av Kosmos beskrivelser for den delen av Jillen-Njaarke som omfatter de gamle distriktene Kvitfjell og Brønnøy. Det gamle Kvitfjell omfatter i store trekk området mellom Velfjorden, Vefsnfjorden og Vefсна og ut mot kysten/øyer. Det gamle Brønnøy går i hovedtrekk mellom Velfjorden og Tosenfjorden ut mot kysten og omfatter ingen øyer.

Gamle Kvitfjell har vært brukt som helårsbeite. Kosmos utredning beskriver ikke hvordan området har blitt brukt i de ulike årstidene. Kosmo beskriver imidlertid beitesammensetning og beiteforhold

basert på beitegranskninger. Kvitfjell har varierende vekstforhold og beitesammensetning. Det skifter alt etter høyde over havet, solhellinger, livd, berggrunn og jordsmonn. Hovedkonklusjonen er at man må regne med store områder per rein.

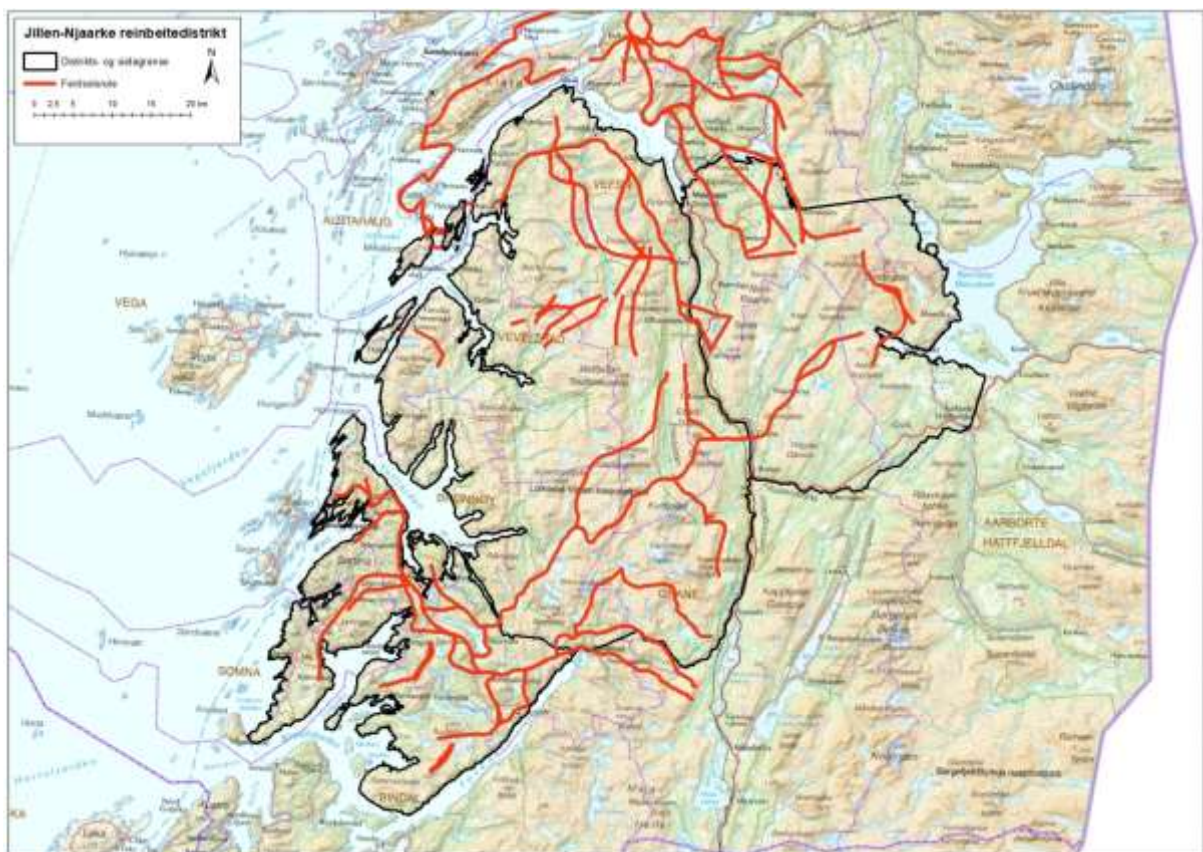
Kosmos utredning viser at reintallet i Kvitfjell har variert mye etter at lappfogden begynte å registrere reintall i reinbeitedistriktene. Registreringene startet rundt 1900 etter distriktsinndelingen av 1898.

Før 1920: ca. 1700 rein
1920 – 1935: 700 – 900 rein
1935 – 1947: ca. 1500 rein
Deretter ca. 700 rein

Reintallet i Kvitfjell gikk nedover etter hvert som reineiere sluttet med reindriften etter krigen. Fallås-familien flyttet inn i Brønnøy og Kvitfjell på begynnelsen av 1970-tallet.

Gamle Brønnøy har hovedsakelig vært brukt som vinterbeite. Reintallet på vinterbeite har variert mye, fra 400 til 2000 rein. Av historiske kilder vet vi blant annet at de tidligere reinbeitedistriktene Brurskanken og Kvitfjell har brukt vinterbeite i Brønnøy. Brurskanken har også brukt ytre deler av Kvitfjell som vinterbeite. I noen tilfeller har også rein fra dagens Voengelh Njaarke reinbeitedistrikt vært på beite i gamle Brønnøy.

I figur 3 har vi vist ferdselsruter beskrevet av Ørnulf Vorren i *Reindriften og nomadisme i Helgeland* (1986). Vi har konsentrert oss om ferdselsruter som direkte berører dagens Jillen-Njaarke.

Figur 3 viser ferdselsruter beskrevet av Vorren i «Reindriften og nomadisme i Helgeland»

4.2 Dagens bruk

Grensen mellom østre og vestre siida er vist i figur 1 og følger i grove trekk Vefsna-vassdraget fra Mosjøen til Trofors, deretter langs grensen mot Voengelh-Njaarke til grensen svinger vestover sør for Gåsvatnan mot Tosbotn. Siidaens område omfatter det gamle Kvittfjell reinbeitedistrikt unntatt områdene i nordvest som er avsatt til egne vinterbeitesoner. Noen delområder har blitt brukt av rein fra østre siida vår, sommer og høst. Ifølge distriktet er dette først og fremst rein som har blitt igjen etter flytting fra vinterbeite. Vi går ikke nærmere inn på dette da det interne selvstyret avgjør hvordan områdene kan brukes. Egne vinterbeitesoner er også avsatt i sør. De tilhørte i hovedsak det gamle Brønnøy distrikt.

Vinterbeitene for vestre siida ligger i hovedsak i de fastsatte vinterbeitesonene som omtalt i bruksreglene og vist i figur 1. Bruksreglene beskriver lite hvordan vestre siida bruker barmarkbeitene. De fins over store deler av området til vestre siida, jf. Kosmos beskrivelse. I vår beskrivelse har vi tatt utgangspunkt i reindriften arealbrukskart. Det er imidlertid lenge siden de er reviderte, og faktisk bruk kan avvike noe fra dette. Eksempler på dette er årstidsbeiter som ligger inne i vinterbeitesonene.

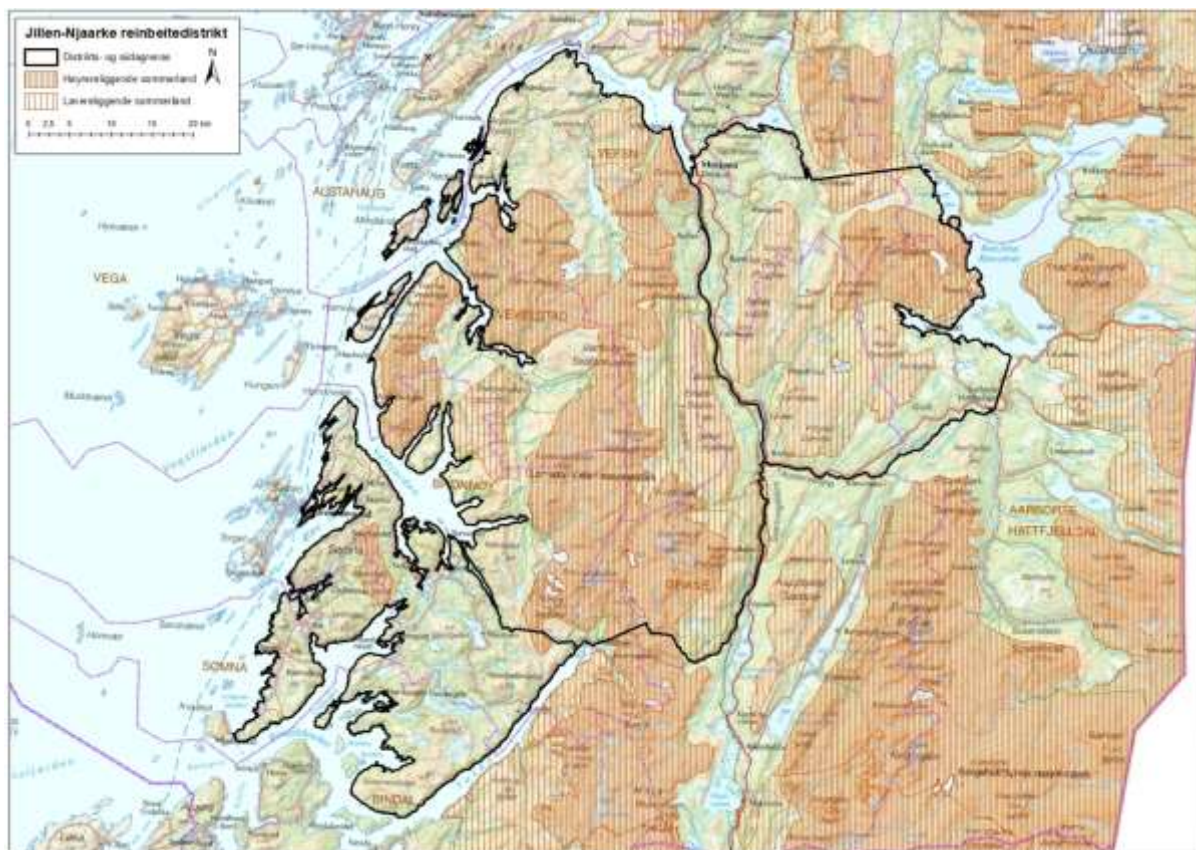
Vårbeitene i vestre siida er fordelt på flere områder. Det omfatter i hovedsak indre deler av Vevelstadhalvøya, Børjedalen-Titingsdalen, Laksmarka, Sætermarka, Lomsdalen og østover mot sørlige deler av Eiterådalen. I tillegg fins det vårbeite i Stavassdalen og over mot Eiterådalen, fra Grovfjellet, Sørvassdalen og Storfinnkneet, og nordover mot Hundåla. Vårbeitene er vist i figur 4.

Figur 4 viser vårbeitene til Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Hentet fra reindriften arealbrukskart på kilden.no

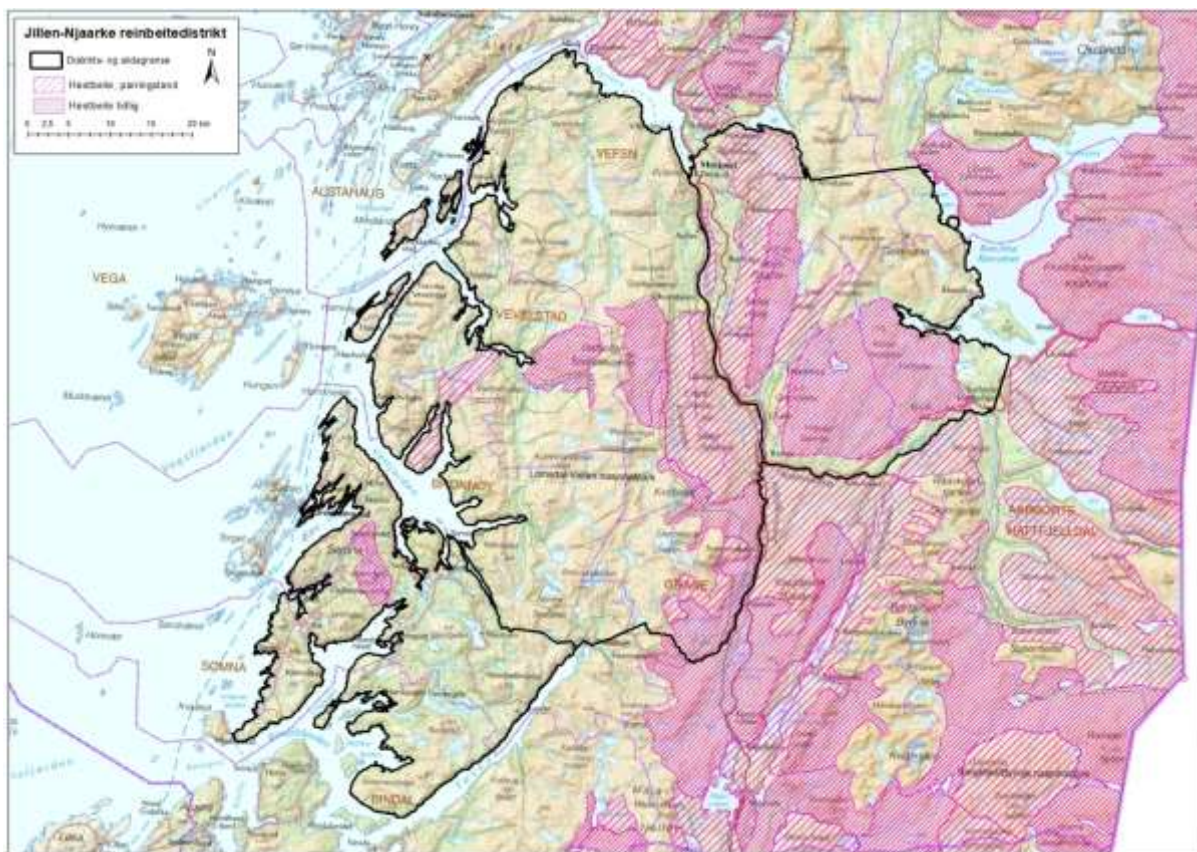
Sommerbeitene i vestre siida ligger spredt i høyereliggende områder fra østsiden av Hundålvatnet, Storfinnkneet, Vistfjellan, Blåfjell og helt mot Svenningdal og Vefsna. Siidaandelene som drev i området fram til avvikling, hadde et merkegjerde og en gjeterhytte på Mjølkarbakken i Fjellskardet. De hadde også gjerdeplass i Vistkjerringa. I tillegg fins det andre merkeplasser som ikke blir omtalt her. Sommerbeitene er vist i figur 5.

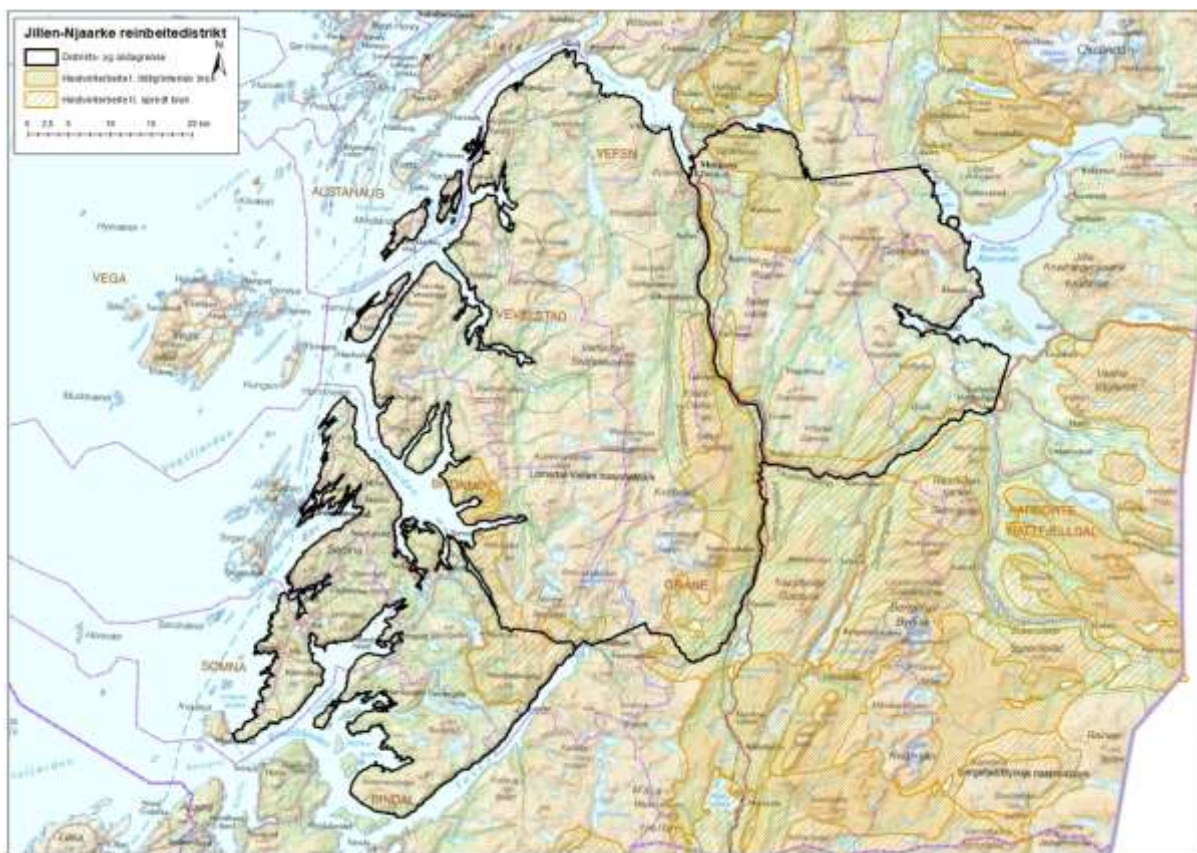
Figur 5 viser sommerbeitene i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Hentet fra reindriftras arealbrukskart på kilden.no

Høstbeitene i vestre siida omfatter områdene øst og vest for Vistfjellan, fjellene på østsiden av Eiterådalen, Stavassdalen, Blåfjellet og videre sørover på vestsiden av Svenningdalen, oppover rundt Gåsvatnet og Jordbrudalen. I Eiterådalen var det tidligere et høstgjerde. Det ble revet av de siidaandelene som avviklet rundt 2012. Høstbeitene er vist i figur 6.

Eiteråfjellet, Stavassdalen og områdene forbi Rapfjellet, Hjordskardene, rundt Gåsvatnet og innover Gåsvassdalen brukes som høstvinterbeiter. Områdene mellom Storfjorden, Lisjbørja og Storbørja og på østsiden av Langfjorden er også brukt som høstvinterbeiter. Høstvinterbeitene er vist i figur 7.

Figur 6 viser høstbeitene i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Hentet fra reindriftnas arealbrukskart på kilden.no

Figur 7 viser høstvinterbeitene i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Hentet fra reindriftnas arealbrukskart på kilden.no

Beiteområdet for vestre siida er stort og inneholder alle årstidsbeitene når bruk av vinterbeitesonene er inkludert. Ifølge Kosmos beskrivelse er det naturlig å bruke store områder på grunn av de naturgitte forholdene. Et reintall på 400 rein er mindre enn reintallet som har vært tidligere i området. Etter Statsforvalterens vurdering har reindrifststyret lagt til grunn et forsiktig anslag da reintallet ble godkjent. I reindrifststyrets behandling av bruksreglene i 2012 står det at «*bruksregler og reintall skal revideres når det er kommet til avklaring på drifta i vestre siida*».

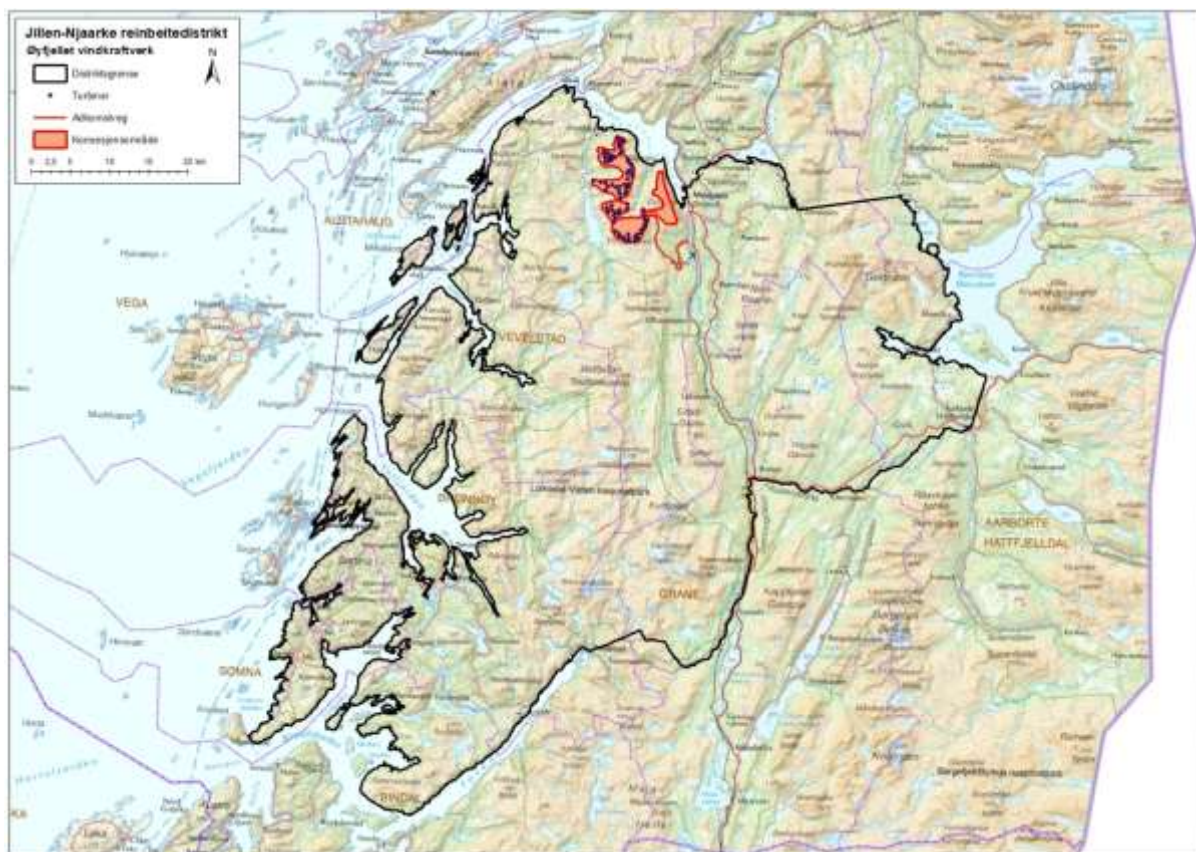
4.2.1 Statsforvalterens konklusjon vestre siida

Den varierende bruken av Brønnøy/Kvitfjell som er beskrevet historisk, gjør det vanskelig å utlede nøyaktig hvilke områder som har vært brukt av hvem i de ulike tidsperiodene. Det er likevel klart at både Brønnøy og Kvitfjell har vinterbeiteressurser som har vært brukt av flere tidligere reinbeitedistrikter. Dagens inndeling i vinterbeitesoner bygger på den eldre bruken. Vinterbeitene skal kunne brukes både av østre og vestre siida i Jillen-Njaarke.

I tillegg har området barmarkressurser som kan brukes av vestre siida. Hvordan distriktet og siidaene velger å legge opp beitebruken, er innenfor eget selvstyre og skal beskrives i bruksreglene. Hvis det etableres egen reindrift i vestre siida igjen, er det opp til reinbeitedistriktet å oppdatere bruksreglene. Det er viktig at dette blir gjort dersom vestre siida kommer i drift.

5 Øyfjellet vindkraftverk

Det er gitt tillatelse til bygging av Øyfjellet vindkraftverk. Området som berøres av vindkraftverket, ligger nordøst i vestre siida. Figur 8 viser konsesjonsområdet. Dette er en flaskehals for flytting mellom vinterbeitene nordvest i distriktet og høstvinter- og vårbeitene. Foruten at vindkraftverket stenger flyttleia, berører det ifølge reindrifstens arealbrukskart også vår- og sommerbeiter.

Figur 8 viser Øyfjellet vindkraftverk med adkomstvei, vindturbiner og konsesjonsområde

En av høringsuttalelsene mener at bygging av Øyfjellet vindkraftverk, sammen med eksisterende inngrep, har ført til at det ikke er ressursgrunnlag for en siidaandel i vestre siida. Vi har derfor valgt å omtale Øyfjellet vindkraftverk spesielt. Det omfatter konsesjonen og klagesaken for Øyfjellet vindkraftverk.

5.1 NVEs konsesjon av 13.11.2014

Øyfjellet vindkraftverk og Mosjøen vindkraftverk ble vurdert samtidig i vedtaket fra NVE. Øyfjellet vindkraftverk fikk konsesjon, mens Mosjøen vindkraftverks søknad om konsesjon ble avslått.

Statsforvalteren har gått gjennom NVEs vurdering, vedtak og vilkår knyttet til Øyfjellet vindkraftverk. På side 28 –30 i dokumentet har NVE gått gjennom forholdet mellom vindkraft og reindrift og vurdert det i forhold til Øyfjellet vindkraftverk. NVE skriver blant annet:

“Det er knyttet usikkerhet til virkninger av vindkraftutbygginger for reindrift. Dette betyr at det er vanskelig å forutsi Øyfjellet vindkraftverks virkninger for reindriften, særlig fordi en siidaandel nettopp har startet drift igjen ved Øyfjellet og det er usikkert hvordan driften vil foregå. NVE legger imidlertid til grunn at planområdet vil berøre områder som er vurdert til å være viktige beiteområder, og at flytt- og trekkleier sannsynligvis vil bli påvirket. I den sammenheng vil NVE påpeke at flyttleier har et særlig vern, jf. reindriftsloven § 22.”

Videre skriver NVE om avbøtende tiltak og situasjonen for årstidsbeitene:

“NVE vil påpeke at reindriften i vestre siida er under oppstart, etter at det har vært noen år uten drift i området. Dette kan medføre at tilpasninger og avbøtende tiltak kan fungere bedre enn i områder der det har vært kontinuerlig drift og der reindriften har fastlagte mønstre. Det kan også påpekes at det er vinterbeiteområdene som er minimumsfaktoren for reinbeitedistriktet, og at vindkraftverket ikke vil berøre slike områder. Øvre reintall for vestre siida er 400 dyr, og etter NVEs vurdering er det sannsynlig at det vil gjenvære tilstrekkelige vår- og sommerbeiteområder i det relativt store siidaområdet.”

Forholdet til flyttleier blir også beskrevet av NVE:

“Virkningene for flyttleien gjennom planområdet er etter NVEs vurdering en av de viktigste konsekvensene av det planlagte vindkraftverket. Denne flyttleien kan også benyttes av østre siida, og følger store deler av planområdet i nord-sør-retning. På grunnlag av blant annet konsultasjoner og befaring i området slutter NVE seg til at det blir vanskelig å opprettholde denne flyttleien som i dag dersom vindkraftverket etableres. Det må derfor trolig søkes til Landbruks- og matdepartementet om omlegging av flyttlei dersom det gis konsesjon. Tiltakshaver foreslår i den sammenheng bil- eller båttransport, og etter NVEs vurdering kan dette være aktuelle tiltak. Det vil imidlertid være viktig at tiltakshaver tilrettelegger godt for slik transport, og at reindriftsutøverne selv aksepterer en slik løsning.”

NVE har også vurdert den samlede inngrepssituasjonen for reinbeitedistriktet og planen for Mosjøen vindkraftverk i forhold til Øyfjellet vindkraftverk (kapittel 6). I den helhetlige vurderingen fra NVE framgår det:

“Selv om Mosjøen vindkraftverk og Øyfjellet vindkraftverk vil berøre forskjellige siidaer, vil reinbeitedistriktet som helhet bli berørt av begge tiltakene. Den samlede inngrepssituasjonen for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt sett i sammenheng med størrelsen på de omsøkte vindkraftverkene tilsier etter NVEs vurdering at sumvirkninger kan være et viktig argument mot å gi konsesjon til begge vindkraftverkene.”

NVE konkluderer med følgende:

“Øyfjellet vindkraftverk vil berøre reinbeiteområder og flyttleier i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. NVE vil legge vekt på virkninger for reindriften i den samlede avveiingen i kapittel 6. Dersom det gis konsesjon, er det viktig å sikre at reindriften kan opprettholdes i området. Det vil derfor bli satt vilkår om avbøtende tiltak. Sumvirkninger av Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk vektlegges i den samlede avveiingen.”

På side 42 og 43 har NVE gjort en gjennomgang og oppsummering av hvorfor det kan gis konsesjon for Øyfjellet vindkraftverk, men ikke for Mosjøen vindkraftverk. Vurderingen for Øyfjellet refereres under:

“De viktigste negative virkningene av Øyfjellet vindkraftverk knyttes etter NVEs vurdering til reindrift, landskap og friluftsliv.

Vindkraftverket vil påvirke Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt i både anleggs- og driftsfasen. Dette vil særlig gjelde vestre siida, som har vår- og sommerbeiteområder der vindkraftverket planlegges. I tillegg må trolig en flyttlei gjennom planområdet omlegges. På grunnlag av erfaringer fra andre vindkraftverk og at store reindriftsområder vil bli berørt, legger NVE vekt på negative virkninger for reindriften og på at Fylkesmannen og Sametinget har fremmet innsigelse på grunn av reindrifsvirkninger. Samtidig mener NVE at avbøtende tiltak kan gjøre at reindriften kan

oprettholdes både i østre og vestre siida i reinbeitedistriktet. Vi legger i den sammenheng til grunn at det er vinterbeiteområder som er minimumsfaktor i distriktet, og at kalvingsområdene i all hovedsak er utenfor planområdet. Det legges også til grunn at driften i vestre siida nylig er startet igjen etter noen års avbrekk, slik at det kan være lettere å tilrettelegge for nye driftsmønstre. Etter NVEs vurdering er det mulig å gjennomføre en omlegging av flyttleien, og vi konstaterer at reinbeitedistriktet også er av samme oppfatning, selv om de er negative til vindkraftprosjektet. En omlegging av flyttleien vil medføre at tilgangen til vinterbeiteområdene nordvest for planområdet sikres.

Selv om det etter NVEs vurdering bør være mulig å opprettholde dagens reindrift dersom vindkraftverket etableres, er det avgjørende at det gjennomføres gode avbøtende tiltak i dialog med reinbeitedistriktet. Gjennom et vilkår om at tiltakshaver skal utarbeide forslag til avbøtende tiltak i samarbeid med reinbeitedistriktet, mener NVE at reindriftsinteressene ivaretas på en slik måte at det kan gis konsesjon.”

På side 45 blir Eolus vind gitt konsesjon. Begrunnelsen fra NVE er blant annet følgende:

“De viktigste negative virkningene av Øyfjellet vindkraftverk knyttes etter NVEs vurdering til landskap, friluftsliv og reindrift. Disse virkningene er likevel ikke så store at konsesjonssøknaden bør avslås. NVE legger til grunn at Øyfjellet vindkraftverk er et stort vindkraftprosjekt, men at virkningene vil bli relativt små sammenlignet med andre norske vindkraftprosjekter. NVE har behandlet søknaden om Øyfjellet vindkraftverk sammen med søknaden om Mosjøen vindkraftverk. Sumvirkninger av disse vindkraftverkene er vektlagt i begge sakene, og søknaden om Mosjøen vindkraftverk er avslått. NVE har redusert den sørlige delen av planområdet mot Fjellskardet på grunn av virkninger for reindrift og friluftsliv. Det er i tillegg satt vilkår om at det ikke skal bygges vindturbiner i direkte tilknytning til Stortuva-toppen.”

Om vilkår i forhold til reindrift framgår det på side 46:

“Konsesjonær skal i samarbeid med Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt utarbeide et forslag til avbøtende tiltak for reindriften i området. Forslaget skal blant annet omfatte tiltak knyttet til flyttleien gjennom planområdet, og skal presenteres i detaljplanen for tiltaket, jf. vilkår 13. Detaljplanen skal godkjennes av NVE.”

Statsforvalterens merknader

Vi konstaterer at NVE har lagt til grunn at det fortsatt kan drives reindrift både i østre og vestre siida. Det er knyttet vilkår om avbøtende tiltak som skal sikre fortsatt drift og flytting av rein. Statsforvalteren forutsetter at vilkårene følges opp.

5.2 Olje- og energidepartementets behandling av klage på konsesjon 16.11.2016

Olje- og energidepartementet behandlet både konsesjonsvedtaket for Øyfjellet vindkraftverk og avslaget på konsesjon for Mosjøen vindkraftverk i samme sak. Departementet vurderer forholdet til reindrift på s. 4 til 8. OED viser blant annet til NVEs vurderinger knyttet til begge vindkraftprosjektene. OED har også gjennomført konsultasjoner med Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt.

Om vurderingen og konsultasjonene skriver OED:

“Når det gjelder Øyfjellet, går det en flyttlei nordover fra Fjellskardet og gjennom planområdet til henholdsvis Demmeldalen og Hundåla. Det er alternativ flyttlei over Hundålvatnet, utenfor planområdet, men bruken av denne flyttleien er tidvis avskåret på grunn av dårlige isforhold. Som det

fremgår av konsultasjonsprotokollen, er konsekvensene av vindkraft på Øyfjellet avhengig av om det også etter en eventuell etablering av vindkraften lar seg gjøre å flytte rein til og fra vinterbeitene i nordøst.

På konsultasjonen ble tiltak for å sikre flytt til og fra vinterbeitene i nordvest diskutert. Reindriften utelukket ikke at etablering av gjerder og økt bruk av foring for å samle reinen, kunne ha en viss effekt. Etablering av alternativ flyttlei på vestsiden av Hundålvatnet ble også diskutert. Reindriften oppgir at det i dag ikke er mulig å drive reinen fra Eidet og opp på Eideåsen fordi terrenget er for bratt, men utelukker ikke at det er mulig å gjøre tilpasninger som muliggjør flytt. Reindriften understreket imidlertid at ingen tiltak for å avbøte etablering av vindkraft i eksisterende flyttlei er utredet.

Departementet tar utgangspunkt i at en forutsetning for å kunne gi konsesjon til Øyfjellet vindkraftverk er at reindriften sikres adgang til vinterbeiteområdene. Departementet viser i den forbindelse til det vernet flyttleier har etter reindriftsloven, men ikke minst til det faktum at tilgang til vinterbeitene er en forutsetning for å kunne videreføre reindriften på en regningsvarende måte, da vinterbeite er en minimumsfaktor i distriktet. Hvordan adgangen til vinterbeitene i nordvest skal kunne sikres etter en eventuell utbygging er ikke skikkelig utredet. Konsekvensutredningen skisserer mulig flytting med båt som et alternativ, men har ikke utredet dette nærmere. Departementet finner at flytting med båt synes å være en sårbar og lite fleksibel løsning, og forutsetter at en vurdering av avbøtende tiltak skal ta utgangspunkt i at flytting skal kunne skje over land som i dag. Hvorvidt dette skjer ved tiltak langs eksisterende flyttlei eller i form av omlegging av flyttlei, må utredes nærmere. NVE har satt vilkår av hensyn til reindriften.”

OED har også foretatt en gjennomgang av folkeretten, og om reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse etter SP artikkel 27. Dette vurderes i forhold til begge vindkraftprosjektene. I forhold til Øyfjellet vindkraftverk konkluderer OED:

“Departementet har etter dette funnet å legge betydelig vekt på reindriften egen fremstilling av driften, konsekvenser ved etablering av vindkraften og prioritering mellom de to prosjektene.

Departementet konstaterer at flere av distriktets anførsler om konsekvenser av vindkraften er forhold som kan kompenseres blant annet gjennom tilpasninger og avbøtende tiltak. Departementet legger vekt på at planområdet for Øyfjellet vindkraftverk er noe tilpasset av hensyn til reindriften, og at det er forutsatt ytterligere avbøtende tiltak for å sikre adkomst til vinterbeitene i nordvest.

Ut i fra en vurdering av eksisterende inngrepssituasjon, muligheten for tilpasninger av planområdet og avbøtende tiltak i den forbindelse og reinbeitedistriktets tilpasningsmuligheter, finner departementet at grunnlaget for regningsvarende reindrift vil være tilstede også etter etablering av Øyfjellet vindkraftverk.

Jillen-Njaarke er blitt involvert under konsesjonsbehandlingen gjennom konsultasjoner både med NVE og med departementet. Distriktets prioritering mellom de to utbyggingsprosjektene og distriktets redegjørelse for sin bruk av områdene tillegges betydelig vekt i vurderingen. Distriktet er også forutsatt trukket inn i detaljplanleggingen av vindkraftverket.

Departementet konkluderer med at etablering av Øyfjellet vindkraftverk ikke er i strid med SP art. 27.”

Olje- og energidepartementet konkluderer videre på side 10:

“Departementet skal bemerke at ved konsesjonsbehandlingen av søknader om vindkraft vil det være riktig å legge en total avveining av fordeler og ulemper til grunn for vurderingen. Reindrift er imidlertid i en særstilling. Departementet viser til redegjørelsen ovenfor der det fremgår at SP Art. 27 slår fast at den enkelte reindriftsutøver ikke kan nektes retten til å drive med reindrift. Selv om det innenfor folkeretten gjelder et proporsjonalitetsprinsipp, oppstiller folkeretten en absolutt grense for hvilke tiltak som kan tillates. Der det er berettiget tvil om et tiltak kan gjennomføres innenfor folkeretten materielle urfolksvern, kan ikke den ordinære samfunnsmessige avveiningen legges til grunn for om konsesjon skal gis. Folkeretten kan innebære at det ikke er anledning til å gi konsesjon til et tiltak som ellers har positiv nåverdi i samfunnsøkonomisk forstand.

NVE har lagt til grunn at sumvirkningene ved en realisering av både Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk blir store, særlig for temaene reindrift, friluftsliv og landskap. NVE mener på denne bakgrunn at det ikke bør gis konsesjon til begge prosjektene, og finner etter en helhetsvurdering av fordeler og ulemper at det bør gis konsesjon til Øyfjellet.”

Videre skriver OED:

“Departementet har etter en samlet vurdering, der det særlig er lagt vekt på hensynet til reindrift, men også i noen grad friluftsliv, kommet til at konsesjon skal gis til Øyfjellet vindkraftverk.”

Vilkårene for å gi konsesjon for Øyfjellet vindkraftverk framgår på side 11:

“Departementet mener at det er helt avgjørende for å kunne gi konsesjon til Øyfjellet vindkraftverk, at reindriften flytt til og fra vinterbeiteområdene i nordvest sikres. Departementet mener dette mest hensiktsmessig kan sikres ved at det inngås avtale mellom tiltakshaver og reinbeitedistriktet. Departementet forutsetter i den forbindelse at tiltakshaver legger ressursmessig til rette for at reinbeitedistriktet kan delta i arbeidet med forslag til avbøtende tiltak.

Flyttleier er vernet etter reindriftsloven. Departementet er av den oppfatning at disse hensyn skal ivaretas ved at Fylkesmannen trekkes inn i arbeidet med avbøtende tiltak som omhandler flyttleien.

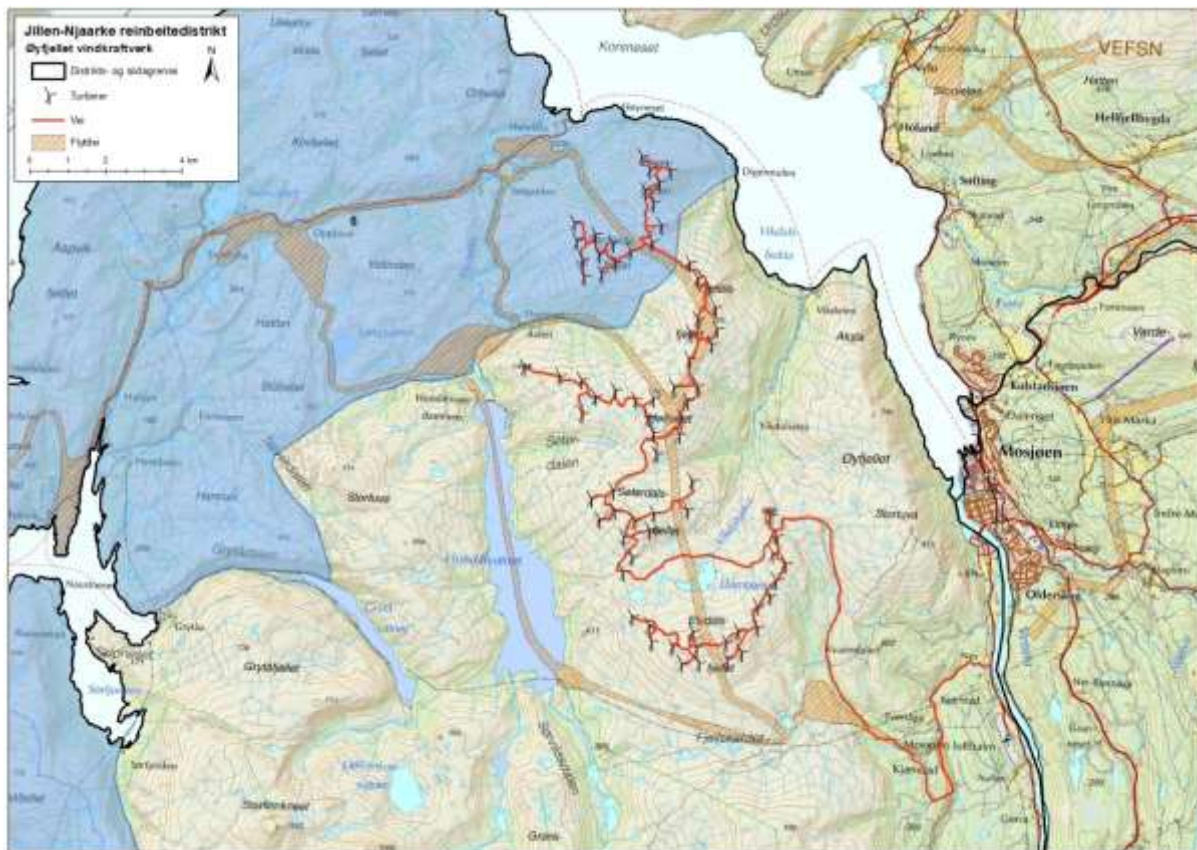
Departementet mener at disse forholdene må komme klart til uttrykk i vilkår nr. 16 i konsesjonen til Øyfjellet vindkraftverk fastsatt av NVE. Vilkåret skal lyde som følger:

Reindrift

Konsesjonær skal legge til rette for at det inngås avtale med Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt om et forslag til avbøtende tiltak for reindriften i området for anleggs og driftsfasen. Forslaget skal blant annet sikre adkomst til vinterbeitene i nordvest ved avbøtende tiltak knyttet til flyttleien gjennom planområdet. Tiltak for å sikre flytt til og fra vinterbeitene i nordvest skal forlegges Fylkesmannen i Nordland for en vurdering etter reindriftsloven. Forslag til avbøtende tiltak skal presenteres i detaljplanen for tiltaket, jf vilkår 13. Detaljplanen skal godkjennes av NVE. Dersom det ikke oppnås enighet mellom konsesjonær og reinbeitedistrikt om avbøtende tiltak, må NVE konsultere reinbeitedistriktet før detaljplanen kan godkjennes.”

Avslutningsvis presiserer OED at en eventuell omlegging av flyttleie ikke kan skje uten reindriftsmyndighetens samtykke, jf. reindriftsloven § 22.

Figur 9 viser kart over området for Øyfjellet vindkraftverk. Statsforvalteren presiserer at flyttleie gjennom området er en illustrasjon og ikke en nøyaktig framstilling av hvor flyttinga skjer.

Figur 9 viser Øyfjellet vindkraftverk med veier og turbiner (fra MTA-plan), flyttleie og deler av vinterbeitesone 5. Flyttleia er hentet fra reindriftras arealbrukskart (NIBIO)

5.2.1 Statsforvalterens vurdering

Vi konstaterer at Olje- og energidepartementet har presisert vilkårene for en konsesjon. Departementet har også vurdert forholdet til SP artikkel 27 og funnet at Øyfjellet vindkraftverk ikke er i strid med denne. Statsforvalteren legger til grunn at vilkårene for konsesjonen blir fulgt opp.

5.3 Konsesjon for Øyfjellet vindkraftverk og ressursituasjonen for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt

I den perioden NVE og OED gjorde sine vurderinger, var det etablert en siidaandel i vestre siida. Dette er lagt til grunn ved konsesjons- og klagebehandlingen.

Etter at byggingen av Øyfjellet vindkraftverk startet, har flyttleia i utbyggingsområdet vært stengt. Fra før har det vært vanskelig å flytte over Hundålvatnet på grunn av usikker is som følge av vannkraftregulering. Statsforvalteren kjenner til at det i ettertid har vært vanskelig å komme fram til en avtale om avbøtende tiltak mellom reinbeitedistriktet og tiltakshaver. Problemene har først og fremst vært knyttet til østre siidas flytting til og fra vinterbeitesone 5. Vi kjenner ikke detaljene i utkast til avtale og prosess. Vi kan derfor ikke vurdere hvorfor den ikke er kommet på plass.

Statsforvalteren konstaterer at en avtale om avbøtende tiltak er et vilkår i konsesjonen. Vi forholder oss til disse realitetene og legger det til grunn i behandlingen av denne saken.

5.4 Øyfjellet vindkraftverk og forholdet til godkjent reintall

Det er reindrifststyret som har myndighet til å godkjenne reintallet, noe som ble gjort for vestre siida gjennom vedtaket i sak 107/11. Godkjent reintall for vestre siida ble da fastsatt til 400 rein. Reintallet er ikke endret som følge av konsesjonen for Øyfjellet vindkraftverk.

Under gjennomgangen av beiteområdene for vestre siida konstaterer vi at reindrifststyret har lagt et forsiktig anslag til grunn da reintallet ble godkjent. Reintallet ligger godt under det reintallet som tidligere har vært registrert i det gamle Kvitfjell reinbeitedistrikt. Vinterbeitesonenes areal er lite berørt av Øyfjellet vindkraftverk. Vinterbeitene er minimumsbeite i hele reinbeitedistriktet. Det gjelder også vestre siida. Det totale reintallet for distriktet skal bruke vinterbeitesonene 1 – 5. Dette skjer gjennom en intern fordeling som tilligger reindrifststens selvstyre. Øyfjellet vindkraftverk har skapt problemer med flytting til vinterbeitesonene i nordvest, noe som er vist i figur 5. Det er gjennom konsesjonen forutsatt løst gjennom avbøtende tiltak.

Statsforvalteren mener at det forholdsvis lave reintallet for vestre siida blir mindre påvirket av Øyfjellet vindkraftverk. Avbøtende tiltak for å kunne bruke vinterbeitesone 5, gjelder også vestre siidas flytting dit. Mindre deler av andre årstidsbeiter blir også berørt. I tillegg fins det årstidsbeiter i andre deler av området. En del ligger innenfor Lomsdal-Visten nasjonalpark og er vernet mot inngrep i framtida. Konsesjonen og klagebehandlingen presiserer også at det skal avtales avbøtende tiltak. Slik vi leser det, er det ikke bare knyttet til siidaenes flytting gjennom planområdet. Det kan derfor også omfatte andre nødvendige avbøtende tiltak overfor reindriften både i vestre og østre siida.

Konsesjonen for Øyfjellet vindkraftverk forutsetter at det fortsatt skal kunne drives reindrif i begge siidaer. Det bygges blant annet på situasjonen i vestre siida der det var etablert en siidaandel på konsesjonstidspunktet. Dette legger vi til grunn i vurderingen av ressursituasjonen.

6 Høringsrunden

Alle høringsuttalelsene er vedlagt saken. Bilagene til Berit Kristine Hættas uttalelse er også vedlagt med unntak av bruksreglene.

6.1 Oppsummering - høringsuttalelser

Innkommne uttalelser viser at følgende mener at Statsforvalteren bør pålegge distriktet å etablere ny siidaandel:

- Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt
- Nils-Anders Appfjell
- Ole Henrik Kappfjell
- Per Anders Kappfjell

Berit Kristine Hætta mener at Statsforvalteren ikke bør pålegge distriktet å etablere ny siidaandel.

Uttalelsene viser også at vi ikke kan forvente intern enighet om det bør etableres ny siidaandel, eller hvem som eventuelt skal ha den. Begrunnelsene i høringsuttalelsene blir oppsummert nedenfor.

6.2 Høringsuttalelsenes begrunnelse for at Statsforvalteren bør pålegge distriktet å etablere siidaandel

Per Anders Kappfjell, Nils-Anders Appfjell, Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og Ole Henrik Kappfjell begrunner sitt standpunkt. Hovedinnholdet i begrunnelsene er listet opp under.

- For å komme til vinterbeite må østre siida passere områder som vestre siida bruker. For østre siida er det viktig at reindriften i vestre siida er velordnet. Dersom vestre siida står uten siidaandeler, vil det ramme østre siida negativt.
- Tilgangen på beiteområder er tilstrekkelig for å videreføre reindriften i vestre siida.
- Ny siidaandel i vestre siida vil ikke påvirke reintallet i østre siida.
- Det er viktig å opprettholde reindriften i områder der ressursgrunnlaget og forholdene for øvrig ligger til rette for bærekraftig reindrift. Avvikling av driften i vestre siida vil ikke bare ramme østre siida, men reindriftnæringen som helhet.
- Det bør etableres en siidaandel i vestre siida slik at den sedvanlige driften med Vefsna som skille mellom de to områdene kan videreføres.
- Det er behov for mer arbeidskraft i distriktet.
- Ny siidaandel bør ha en leder som østre siida kan samarbeide med. Det gir hjelp og trygghet i arbeidshverdagen.
- Det trenges aktiv drift i vestre siida, basert på samarbeid og tillit mellom østre og vestre siida.
- Distriktsstyret fattet vedtak om etablering av siidaandel i vestre siida da Fallås avvirket sin drift.
- Aktiv drift i vestre siida medfører arbeidskraft som tar ansvar for eventuell rein som blir igjen på vinterbeite og i fjellene i vestre siida. Det er en fordel også for østre siida.
- Det har tidligere vært fem siidaandeler i Jillen-Njaarke, to i vestre siida og tre i østre.
- Det er viktig og riktig med reindrift i vestre siida. Aktiv reindrift i vestre siida skaper større produktivitet i reinbeitedistriktet ved at beiteområdene brukes.

Disse høringsuttalelsene tar også stilling til hvem som bør ha en ny siidaandel. Per Anders Kappfjell er den som er nevnt først. I tillegg mener tre uttalelser at det er plass til en siidaandel i tillegg i distriktet. Her nevner de også et konkret navn på hvem som er aktuell.

6.3 Høringsuttalelsenes begrunnelse for at Statsforvalteren ikke bør pålegge distriktet å etablere siidaandel

Adv. Hurum har uttalt seg på vegne av Berit Kristine Hætta. Hun mener at Statsforvalteren ikke bør pålegge distriktet å etablere siidaandel. Hovedbegrunnelsen er:

- Det er ikke grunnlag for å opprette en ny siidaandel i distriktet. Dette skyldes forhold internt i distriktet, og at det ikke er ressursgrunnlag for en ny siidaandel.
- Statsforvalterens syn i april 2020 var at det ikke er grunnlag for å opprette en ny siidaandel i distriktet, blant annet på grunn av de interne forholdene i distriktet.
- Den reindriftsfaglige utredningen av Protect Sápmi for Øyfjellet vindkraftverk, viser at det ikke er ressursgrunnlag for ytterligere en siidaandel i distriktet. Det fremgår her at det allerede i dag er utfordringer med ressurs situasjonen i distriktet. Det følger av dette at det ikke er ressurser til å opprette en ny siidaandel. Vindkraftverket vil i tillegg innvirke sterkt på distriktet, og medfører overhengende risiko for at en eller flere av dagens siidaandeler må legge ned sin reindrift.
- Distriktslederen bekrefter i en avisartikkel den alvorlige situasjonen, og stiller spørsmål ved om det i det hele tatt vil være mulig å drive reindrift videre med ytterligere inngrep.
- Det nevnes også at Per Anders Kappfjell som ble gitt en siidaandel i et vedtak fra reindriftsstyret, har drevet sin reindrift i østlig del av distriktet.
- Hvis Statsforvalteren skal gå videre med en vurdering av om distriktets arealer skal gis bort til en ny siidaandel, må det utarbeides en grundig konsekvensutredning for dette spørsmålet. Her må Hætta i så fall få uttale seg om hvem som skal utrede dette, og hvilket mandat som skal utarbeides.

- Videre må en i så fall lyse ut en eventuell ny siidaandel slik at de som er interessert får mulighet til å overta den.

7 Statsforvalterens vurdering av høringsuttalelsene

Vi konstaterer at det er uenighet om Statsforvalteren bør bruke hjemmelen i § 11 siste ledd for å pålegge distriktet å etablere siidaandel. De som ønsker at Statsforvalteren skal gjøre det, vektlegger praktiske forhold i reindriften, behov for arbeidskraft, ønske om å bruke hele ressursgrunnlaget og at reintallet gir rom for det.

Siidaandelen som er imot, mener derimot at det ikke er grunnlag for å etablere en siidaandel på grunn av interne forhold, og at ressursgrunnlaget ikke tillater det.

Ressursgrunnlaget må være til stede dersom Statsforvalteren skal pålegge distriktet å etablere siidaandel. Vi har derfor vektlagt å gå grundig gjennom det under punkt 2, og vi viser til dette.

7.1 Kommentarer til uttalelsene fra Per Anders Kappfjell, Nils-Anders Appfjell, Jillennjaarke reinbeitedistrikt og Ole Henrik Kappfjell

Disse mener at Statsforvalteren bør pålegge distriktet å etablere ny siidaandel. Det er i hovedsak praktiske reindriftsfaglige argumenter som ligger til grunn. I tillegg blir det framhevet at reintallet gir rom for en siidaandel og vil bidra til bedre produktivitet i distriktet. Ingen av disse har nevnt ressursgrunnlaget eller Øyfjellet vindkraftverk spesielt.

Per Anders Kappfjell har uttalt at tilgangen på beiteområder i vestre siida er tilstrekkelig for å videreføre reindriften. Statsforvalteren antar at dette er basert på hans egne erfaringer. Han har tidligere drevet reindrift i søndre del av det gamle Kvitfjell distrikt. Det skjedde etter avtale med de daværende siidaandelene i Brønnøy/Kvitfjell. Han har dessuten drevet reindrift i vestre siida i tida da saken om etablering av siidaandel har vært under klagebehandling. Berit Kristine Hætta hevder i sin uttalelse at Per Anders Kappfjell i perioden har drevet reindrift i østlig del av distriktet. Dette forholdet blir omtalt i forbindelse med hennes uttalelse.

Disse høringsuttalelsene nevner også behovet for arbeidskraft, aktiv bruk av beiteområder og ivaretagelse av rein fra østre siida som blir igjen i vestre siida etter vintersesongen.

Statsforvalteren forstår at det kan bli et problem dersom østre siida ikke får med seg all rein etter vårflyttinga. Praktisk reindrift får ofte problemer dersom store områder i et reinbeitedistrikt ligger brakk. Rein kan bli gående igjen i avsondrede områder. Slik rein kan gå spredt og er vanskelig å samle i ettersom det ikke fins andre flokker som den blandes sammen med. Over år vil det skje en forvilling av den avsondrede reinstammen. Den blir vanskelig å samle for merking og slakting. Den er ikke vant til å bli arbeidet med og uvant med å bli tatt inn og stå i et gjerde. Det blir vanskelig å høste av produksjonen og gjennomføre vanlig reindriftsarbeid. Totalt sett er dette dårlig utnytting av beiteressursene. I reindriften er det viktig at alle områder blir brukt aktivt, og at det er mennesker der som arbeider med reinen. Statsforvalteren forstår derfor at det er en praktisk fordel for Jillennjaarke reinbeitedistrikt og østre siida at det drives reindrift i vestre siida.

Tre av disse høringsuttalelsene tar også opp at det er rom for en femte siidaandel, og begrunner det med behovet for mer arbeidskraft. Statsforvalteren mener at dette ligger utenfor rammen av det vi

skal vurdere i denne saken. Vi legger til grunn at drøftingen av en femte siidaandel bør starte internt. Statsforvalteren veileder gjerne i en slik prosess.

7.2 Kommentarer til uttalelsen fra Berit Kristine Hætta

Hætta mener at Statsforvalteren ikke bør pålegge Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt å etablere en siidaandel i vestre siida. Hovedbegrunnelsen er interne forhold og konflikter, og at hun mener at ressursgrunnlaget i vestre siida ikke er tilstrekkelig. Hennes viktigste begrunnelse knyttet til ressursgrunnlaget, er eksisterende inngrep og bygging av Øyfjellet vindkraftverk.

Ressursgrunnlaget er grundig gått gjennom tidligere, og Statsforvalteren viser til dette. Vi kan ikke finne at konsesjonen og klagebehandlingen av konsesjonen medfører at ressursgrunnlaget for vestre siida er svekket i så stor grad at etablering av siidaandel ikke kan forsvares. Under NVE og OEDs konsesjonsbehandling var det en siidaandel i vestre siida med et godkjent reintall på 400 rein. NVE og OED har forutsatt at reindriften i begge siidaer kan videreføres på samme nivå. Det er satt vilkår for konsesjonen som skal gjøre det mulig. Statsforvalteren har ikke myndighet til å overprøve overordnet myndighets grunnlag og beslutning. Vi har heller ikke myndighet til å overprøve og godkjenne et annet reintall enn det reindriftsstyret har gjort.

Interne forhold og konflikter er også en begrunnelse som blir vektlagt i Hættas uttalelse. Uttalelsen viser i den sammenheng til et brev Statsforvalteren har skrevet til Landbruksdirektoratet i 27. april 2020. I brevet framgår det at Statsforvalteren mener det ikke er grunnlag for å opprette en ny siidaandel i distriktet. Dette brevet er et svar på reindriftsstyrets henvendelse etter behandling i sak 6/20. Reindriftsstyret vedtok da følgende: *“Før reindriftsstyret gjør et endelig vedtak i saken, sendes den tilbake til Fylkesmannen, hvor det oppfordres til å opprette siidaandel til Per Anders Kappfjell jfr. § 11, siste ledd, for å revitalisere driften i Vestre-siida.”*

Henvendelsen fra reindriftsstyret var en oppfordring til Fylkesmannen om å etablere siidaandel til Per Anders Kappfjell. Etter reindriftsloven § 11 har Statsforvalteren ikke myndighet til å etablere siidaandel uten å følge behandlingsreglene i reindriftsloven. Det ble holdt et oppklaringsmøte mellom Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet/reindriftsstyret før vi svarte på henvendelsen fra reindriftsstyret. Statsforvalterens svar av 27.04.2020 ligger vedlagt saken.

Statsforvalterens svar av 27.04.2020 lister opp en del argumenter knyttet til reindriftsloven § 11 siste ledd om hvorfor Statsforvalteren på daværende tidspunkt ikke ville pålegge distriktet å opprette siidaandel. Ett av argumentene var blant annet interne forhold som dreide seg om manglende kommunikasjon, dårlig samarbeidsklima, konfliktsituasjoner og gjennomføring av årsmøte.

Statsforvalteren understreker at på dette tidspunktet (april 2020) var Per Anders Kappfjells sak ikke avgjort. Etter opphevingsvedtaket fra LMD i mars 2021 er dette faktum endret. Dessuten har LMD henvendt seg til Statsforvalteren med oppfordring om å vurdere bruk av hjemmelen til å gi pålegg om etablering av siidaandel. Vi mener derfor at vårt brev av 27.04.2020 ikke er et tungtveiende argument i denne saken. Det skyldes at vi nå må ta utgangspunkt i at vestre siida er tom, og reindriften der ligger brakk.

Hætta viser videre til interne problemer og konflikter i reinbeitedistriktet. Intern uenighet og interne konflikter er ikke uvanlig i reindriften i Nordland og ellers i landet. Det mer uvanlige er at interne konflikter blir en sak som kommer til forvaltningen. Statsforvalteren er restriktiv til å blande seg inn i

interne forhold i reinbeitedistriktene. Det skyldes at interne forhold er en del av reindriftens selvstyre. Et unntak kan være hvis det er spørsmål om mekling etter reindrifftsloven § 73.

Bestemmelsene i § 73 sier at Statsforvalteren kan, av eget tiltak eller etter ønske fra en leder av siidaandel, fra en siida eller fra et distrikt, bestemme at det skal mekles mellom to parter som ikke klarer å samarbeide om løsning av en konflikt. Denne bestemmelsen er omtalt i lovkommentaren til Kirsti Strøm Bull (2020). Vi går ikke nærmere inn på det her, men viser til Bulls kommentarer til § 73.

Statsforvalteren understreker at vi ikke har fått noen formell henvendelse med ønske om mekling i Jillen-Njaarke. Formålet med mekling er å løse en konflikt. Konflikten må kunne defineres og løses gjennom mekling. Praktisk arbeid i reindriften, rutiner, tradisjoner, dårlig kommunikasjon og mellom-menneskelige forhold er vanskelig å løse gjennom mekling.

Andre unntak der Statsforvalteren kan gripe inn, er hvis det skjer brudd på bruksregler eller andre forhold der vi har myndighet etter reindrifftsloven. Statsforvalteren velger å grundig gjennom dette fordi Berit Kristine Hætta har omtalt det i sin uttalelse.

Uttalelsen fra Hætta nevner gjennomføringen av årsmøte i reinbeitedistriktet. Statsforvalteren har i størst mulig grad veiledet distriktene dersom det er problemer med å avholde årsmøte eller overholde tidsfristene. Dette gjelder også for andre reinbeitedistrikter i Nordland. Ettersom manglende årsmøte i Jillen-Njaarke er nevnt som et problem, gjør vi oppmerksom på at distriktet har gjennomført årsmøte i 2020. For 2021 har distriktet fått dispensasjon fra søknadsfristen etter forskrift om tilskudd for reinbeitedistrikter og reinlag på grunn av forsinkelser hos revisor. Skriftlig informasjon vi har mottatt i ettertid, viser at årsmøtet for 2021 er gjennomført.

Brudd på bruksregler regnes som et alvorlig forhold i reindriften. Håndteringen av slike forhold framgår av reindrifftsloven § 77. Ved brudd på bruksregler kan Statsforvalteren ilegge avgift etter forskrift av 7. november 2011 om avgift ved brudd på bruksregler etter reindrifftsloven. Forskriften begrenser virkeområdet til brudd på beitebruksregler, brudd på regler om øvre reintall og brudd på eventuelle regler om slakte- og produksjonskrav. Statsforvalteren konstaterer at vi ikke har fått henvendelser om brudd på bruksregler som faller under § 77 i Nordland.

Ulovlige forhold i reindriften er omtalt i reindrifftsloven kapittel 11. Av § 74 framgår det at enhver plikter å rette seg etter bestemmelser gitt i eller i medhold av lovens bestemmelser. Statsforvalteren kan gi nødvendig pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør når offentlige interesser tilsier det (§ 75).

Ordlyden i § 75:

“Drives virksomhet i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller vedtak gjort i medhold av disse bestemmelser, skal reindrifftsstyret eller statsforvalteren, når offentlige interesser tilsier det, gi nødvendige pålegg for å bringe det ulovlige forholdet til opphør, herunder pålegg om retting og fjerning av ulovlig oppførte hytter og anlegg mv. Slike tiltak kan kreves gjennomført innen en nærmere fastsatt frist. Reindrifftsstyret kan delegere sin myndighet etter paragrafen her til Landbruksdirektoratet.”

I ordlyden «drives virksomhet», ligger det at det ulovlige forholdet må eksistere på tidspunktet for pålegget. Bestemmelsen kan ikke brukes på ulovlige forhold som allerede er opphørt, eller på eventuelle framtidige ulovlige forhold. Stadig gjentagende og bevisste brudd på samme

bestemmelser kan imidlertid over tid få preg av en ulovlig praksis som det kan reageres på med sanksjoner dersom vilkårene ellers er oppfylt. Statsforvalteren viser for øvrig til tidligere brev til Hætta der vi har svart ut henvendelser om mulige brudd på bruksregler.

I Nordland har det vært noen tilfeller der Statsforvalteren har gitt pålegg om fjerning av rein fra innmark. Dette gjelder ikke forhold i Jillen-Njaarke. Der har distriktet og berørt kommune forsøkt å finne andre former for konfliktløsning ved rein på innmark.

Når det gjelder ulovlige hytter og anlegg, har det hittil ikke vært tilfeller i Nordland der Statsforvalteren har gitt pålegg med hjemmel i reindriftsloven. I embetsoppdraget har statsforvalterne fått oppdrag om å intensivere arbeidet med oppfølging av ulovlige gjerder og anlegg. Vi vil prioritere denne typen saker framover.

I tillegg kjenner vi til at det er gitt pålegg om fjerning av en brakke på hjul som er i strid med verneforskriftene for Sirijorda naturreservat. Vi går ikke nærmere inn på dette da det er en sak som nasjonalparkstyret har myndighet over.

Selv om interne forhold i Jillen-Njaarke kan være utfordrende, er det vanskelig å gripe inn dersom det ikke dreier seg om ulovlige forhold etter reindriftsloven, brudd på bruksreglene eller en konflikt der mekling kan gi løsning. Statsforvalteren har hittil ikke funnet grunnlag for å initiere mekling etter reindriftsloven § 73.

Utredningen fra Protect Sápmi (2019) er også nevnt av Hætta som et argument mot etablering av siidaandel i vestre siida. Utredningen er vedlagt hennes uttalelse. Det er en reindriftsfaglig, kumulativ utredning av det planlagte Øyfjellet vindkraftverks påvirkning på reindriften. Det framgår av innledningen at den skal brukes som en del av kunnskapsgrunnlaget for reinbeitedistriktets stillingtaken til Øyfjellet vindkraftverk.

Utredningen fra Protect Sápmi består av tre deler. Hætta har vedlagt del 1 som er på 86 sider (uten vedlegg). Statsforvalteren mener at utredningen gir en god oversikt over eksisterende og planlagte inngrep i Jillen-Njaarke. Den viser også kart over ulike inngrep med påvirkningssoner, inkludert påvirkningen av Øyfjellet vindkraftverk på ulike årstidsbeiter og flyttleier.

Hovedpunktene i Protect Sápmis utredning kan oppsummeres slik:

- Flyttleier påvirkes kraftig av vindkraftverket.
- Det er stor sannsynlighet for at flyttleiene gjennom konsesjonsområdet ikke lenger blir anvendbare.
- Av årstidsbeitene går utbyggingen hardest utover vårbeitene.
- Den andre minimumsfaktoren er vinterbeite. Hvis flyttemulighetene til og fra vinterbeitesone 5 blir stengt, taper reinbeitedistriktet anslagsvis 20% av vinterbeite.
- Konsekvenser for sommer- og høstbeite vurderes som enklere håndterbare. Her bør tapene kunne avbøtes via erstatninger for produksjons- og omsetningstap, og ved at merkostnader til økt menneskelig og maskinell arbeidsinnsats kompenseres i sin helhet.
- Den kumulative arealinngrepsituasjonen viser at vinterbeite og vårbeite er minimumsfaktorene, og at disse er rett etter hverandre i tid. Arealinngrepet påvirker tilgangen til og fra vinterbeite, og påvirker vårbeite direkte. Slik sett påvirker inngrepet minimumsfaktorene negativt.

- Oppsummering viser at reieneierne blir sterkt påvirket ved at vindkraftverket medfører merarbeid og merkostnader, samt høyere reintap og lavere produksjon i reinflokken.
- En indirekte konsekvens er at trykket øker på andre beiteområder innenfor samme sesongbeite, og at dette trykket forplanter seg etter hvert til øvrige sesongbeiter.
- Kumulativt sier utredningen at dette arealinngrepet alene reduserer reindriftens fleksibilitetsmulighet i arealutnyttelsen, valg- og tilpasningsmulighetene blir stadig innskrenket. Med hensyn til flyttleiene anser en at mulighetene allerede er brukt opp. Sett i sammenheng med øvrige arealinngrep, ser en at problemene akselereres, og risikoen blir meget høy.
- En høyst sannsynlig kumulativ konsekvens av inngrepet er at reindriftens primærproduksjon og nettoinntekt reduseres på grunn av arealinngrepet.
- Risikoen for at en eller flere må avvike driften er overhengende. Og hvis det skulle skje, vil færre reieneiere medføre redusert tilgang på kompetent arbeidskraft, noe som er et problem særlig i mindre reinbeitedistrikter som Jillen-Njaarke.

Første del av utredningen tar ikke med eller vurderer konsekvensene når vilkårene for konsesjonen legges til grunn. Andre del har forslag til avbøtende tiltak, men den delen er ikke vedlagt uttalelsen fra Hætta. Som helhet tilfører utredningen en god beskrivelse av reindriften i Jillen-Njaarke, konsekvensene av tidligere inngrep og konsekvensene av Øyfjellet vindkraftverk. Statsforvalteren vil på ingen måte minimalisere konsekvensene av Øyfjellet vindkraftverk for reindriften. Vi mener likevel at vilkårene som er satt for konsesjon, medfører en del nyanser som kan ha betydning. Så lenge avbøtende tiltak ikke er prøvd ut, har Statsforvalteren ikke grunnlag for å si at utredningen tilfører avgjørende opplysninger som har betydning for etablering av siidaandel i vestre siida.

Hættas uttalelse vektlegger at det ikke er rom for en ny siidaandel i vestre siida på grunn av ressursgrunnlaget. Statsforvalteren viser til at dette blant annet er vurdert av Olje- og energidepartementet i forbindelse med klagebehandlingen av konsesjonen.

OED har utredet forholdet mellom SP artikkel 27 og konsekvensene for reindriften av Øyfjellet vindkraftverk. OED vurderer om Øyfjellet vindkraftverk medfører at reindriftsutøverne nektes retten til kulturutøvelse. Vurderingen er basert på summen av inngrep, og om det etter utbygging er mulig å opprettholde bærekraftig reindrift i området. Departementet mener at det sentrale spørsmålet i vurderingen av om etablering av vindkraften kan komme i strid med folkerettens urfolksvern, er hvorvidt det vil være mulig å benytte vinterbeiteområdene i nord-vest også etter en utbygging.

Departementet mener at konsekvensene av vindkraften, er forhold som kan kompenseres blant annet gjennom tilpasninger og avbøtende tiltak. Departementet legger vekt på at planområdet for Øyfjellet vindkraftverk er noe tilpasset av hensyn til reindriften, og at det er forutsatt ytterligere avbøtende tiltak for å sikre adkomst til vinterbeitene i nordvest. Departementet konkluderer med at etablering av Øyfjellet vindkraftverk ikke er i strid med SP artikkel 27.

Statsforvalteren har ikke grunnlag for å overprøve Olje- og energidepartementets vurdering av forholdet til folkeretten. Dersom det i ettertid skulle vise seg å være gjort en feil vurdering, er forutsetningene for konsesjonen endret. Det blir da en sak for Olje- og energidepartementet og/eller domstolene.

En avisartikkel med intervju av distriktsleder, blir også nevnt som argument i saken. Statsforvalteren vil ikke kommentere det nærmere. Uttalelser i media må stå for intervjuobjektet og journalistens regning.

Per Anders Kappfjells reindrift blir også omtalt i uttalelsen fra Hætta. Hun uttaler at Kappfjell har drevet reindrift i østlig del av distriktet. Statsforvalteren forholder seg til de opplysninger vi har fått inn fra Kappfjell selv og fra distriktet. Vi understreker at vi ikke har grunnlag for å si at Kappfjell har drevet reindrift andre steder enn i vestre siida. Det utelukker ikke at Kappfjell har hatt rein og har deltatt i reindriftsarbeidet i østre siida, eller i nabo-distrikter. Det er helt vanlig i praktisk reindrift i Nordland at reindriftsamer hjelper hverandre og kan ha rein i andre områder enn egen siida eller eget distrikt.

Hætta mener at det må gjennomføres en konsekvensutredning dersom det skal åpnes for reindrift i vestre siida. Statsforvalteren må følge saksbehandlingsreglene i reindriftsloven for vurdering av etablering av siidaandel. Vi legger til grunn måloppnåelsen for en økologisk bærekraftig reindrift, vurderer ressursgrunnlaget og utviklingen i reintall. Etter det vi kan se, har reindriftsstyret eller forvaltningen ikke lagt til grunn at det skal gjøres andre typer konsekvensvurderinger ved etablering av siidaandel. Statsforvalteren mener det blir feil å innføre nye saksbehandlingsregler spesielt for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og vestre siida. Dersom det i framtida blir andre krav fra overordnet myndighet, vil vi måtte forholde oss til det.

Hætta mener videre at en eventuell etablering av siidaandel, bør skje ved utlysning. Ved pålegg om etablering av siidaandel er det forutsatt i reindriftsloven § 11 siste ledd at etableringen følger den ordinære framgangsmåten for etablering av siidaandel, se § 11 annet til femte ledd. Statsforvalteren har i denne forbindelse ingen myndighet til å pålegge utlysning eller kunngjøring av siidaandel. Tidligere reindriftslov inneholdt riktignok en regel om at områdestyret kunne utlyse ledige driftsenheter og bestemme hvem som skulle tildeles enheten. Dette var blant annet tilfelle da det ble utlyst en ledig driftsenhet i tidligere Brønnøy/Kvitfjell reinbeitedistrikt.

7.2.1 Statsforvalterens konklusjon

Vi registrerer at det er intern uenighet i reinbeitedistriktet om Statsforvalteren bør pålegge Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt å etablere siidaandel i vestre siida. Dette er ikke uventet. Prosessen som har gått siden 2014, viser at det ikke kan forventes at alle lederne av siidaandel blir enige. Statsforvalterens oppgave blir dermed å vurdere alle forhold i Jillen-Njaarke opp mot reindriftsloven § 11 siste ledd, se punkt 8 og 9.

8 Generelt om hjemmelsgrunnlaget for pålegg om etablering av siidaandel - reindriftsloven § 11 siste ledd

Reindriftsloven § 11 siste ledd gir Statsforvalteren myndighet til å pålegge et reinbeitedistrikt eller siida å etablere en eller flere siidaandeler. Bestemmelsen lyder:

“Statsforvalteren kan, hvis særlige grunner foreligger, pålegge et distrikt eller en siida å etablere en eller flere nye siidaandeler. Lederen for ny siidaandel utpekes etter reglene i annet til femte ledd. Oppnås ikke enighet, skal lederen utpekes av statsforvalteren.”

8.1 Lovens ordlyd og lovens system

Dersom Statsforvalteren skal kunne fatte pålegg om å etablere en ny siidaandel, må det foreligge «grunner»; men det er ikke nok. Disse grunner må være «særlige». Dette tilsier at pålegg må være særskilt begrunnet, noe som tilsier at bestemmelsen bør praktiseres med forsiktighet. Som det framgår av reindriftsloven § 11 annet til femte ledd, er etablering av nye siidaandeler først og fremst

et internt anliggende i reindriften. Reindriftsmyndighetene (Statsforvalteren) har i hovedsak en kontrollerende rolle. Den kontrollerende rollen innebærer å påse at det ikke skjer etableringer som går ut over ressursgrunnlaget i reindriften, eller at det skjer overetableringer av siidaandeler, jf. § 11 femte ledd.

I tillegg skal Statsforvalteren kontrollere at en ny siidaandel kan oppnå et faktisk reintall som kan være bærekraftig for alle som har siidaandel i siidaen. Derfor kan Statsforvalteren nekte godkjenning dersom det gjennomsnittlige reintall i den enkelte siidaandel blir under 250 rein beregnet i forhold til fastsatt øvre reintall for siidaen (§ 11 femte ledd).

Videre skal Statsforvalteren kontrollere at etableringer av siidaandel oppfyller konkrete vilkår (§ 11 annet – femte ledd):

- At personen som skal lede siidaandelen er myndig og fyller vilkårene i § 9 for å eie rein, og at personen har rett til reinmerke, jf. § 32 (§ 11 annet ledd)
- At etableringen ikke truer grunnlaget for økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft i siidaen (§ 11 annet ledd)
- At reintallet holdes innenfor det øvre reintall som er bestemt for siidaen (§ 11 tredje ledd)
- Andre forhold som skal tas hensyn til, er arbeidsinnsatsen og livsforholdene for den det er spørsmål om å utpeke, samt lovens formål (§ 11 fjerde ledd)

Lovens system forutsetter altså at Statsforvalteren først og fremst skal utøve en kontrollerende rolle i forbindelse med etablering av siidaandeler. Statsforvalteren skal for eksempel påse at etableringer ikke truer grunnlaget for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift i siidaen, jf. § 11 femte ledd.

På den annen side kan det tenkes situasjoner hvor enstemmighet rundt etablering ikke oppnås, slik at reindriften i et distrikt eller siida kan stå i fare for å svinne hen. Det er her Statsforvalterens kompetanse til å pålegge et distrikt å opprette en siidaandel, må antas å være særlig aktuell. Sagt på en annen måte, kan det i slike situasjoner tenkes at kravet til særlige grunner må antas å være oppfylt.

For øvrig har Statsforvalteren *kompetanse*, men ingen *plikt* til å fatte pålegg om etablering av siidaandel når det foreligger særlige grunner, jf. ordet «kan» i § 11 siste ledd. På den annen side kan det stilles spørsmål ved om det er særlig plass for en slik «kan»-vurdering dersom vilkåret er oppfylt, for eksempel i en situasjon som beskrevet ovenfor. Slik vi tolker bestemmelsen, kreves det likevel en samlet vurdering av om pålegg skal gis. I denne vurderingen vil det være relevant å se hen til reindriftslovens formålsbestemmelse, jf. § 1, samt spesielle forhold i den konkrete saken.

8.2 Nærmere om rettskildene til reindriftsloven § 11 siste ledd

Etablering av siidaandel omtales i reindriftslovutvalgets utredning NOU 2001:35 side 99:

«Utvalget er kommet til at spørsmålet om dannelse/etablering av siidaandeler med ansvarlig leder i hovedsak må være overlatt til siidaens egen avgjørelse. Som det arbeidsfellesskap siidaen er, må den selv ha det avgjørende ord om hvem som skal inngå i siidaen og hvor mange som skal ha et lederansvar. Myndighetenes rolle bør i stedet bli av kontrollerende art, samt å påse at det ikke skjer overetableringer. Viktig i denne sammenheng er at det ikke gjennom etablering av nye siidaandeler skjer en økning av reintallet utover det ressursgrunnlaget tåler.»

Myndighetenes rolle utover ressurskontroll, omtales i reindriftslovutvalgets utredning på side 141:

«Det kan være at et distrikt eller en sommersiida trenger nye siidaandeler, men at dette ikke lar seg gjennomføre etter ordinære regler fordi enighet ikke oppnås. Bestemmelsen i nr. 4 er en regel som skal hindre at reindriften i et område sviner hen. Bestemmelsen er en sikkerhetsventil som må brukes med forsiktighet. Erfaring viser at en etablering som ikke er ønsket av de andre som driver i området, ofte vil falle uheldig ut».

Forarbeidene tar høyde for at det kan være tilfeller der myndighetene kan spille en aktiv rolle ved etableringen av siidaandeler. Det gjelder blant annet tilfeller der det ikke oppnås enighet internt. Bestemmelsen skal forhindre at reindriften i et område sviner hen. Det er også forutsatt i lovens formålsbestemmelse at reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv, jf. reindriftsloven § 1 første ledd.

Kristi Strøm Bulls lovkommentarer (Reindriftsloven Lovkommentar, Universitetsforlaget 2020) omtaler reindriftsloven § 11 siste ledd. Bull viser til lovutvalgets merknad som er referert ovenfor. I tillegg framgår det:

“La oss tenke oss et distrikt som består av to siidaer. I den ene siidaen er det av ulike grunner ikke flere som driver, altså ingen siidaandeler. Denne siidaen er altså tom. I et slikt tilfelle kan fylkesmannen pålegge distriktet å opprette en eller flere siidaandeler i den tomme siidaen. Bli ikke distriktets øvrige siidaandeler enige om dette, skal fylkesmannen opprette en eller eventuelt flere siidaandeler. Er det heller ikke enighet i distriktet om hvem som skal bli leder av en ny siidaandel, skal fylkesmannen utpeke lederen.

Reindriftslovutvalget mener bestemmelsen også kan få anvendelse “der en leder for en siidaandel ikke lenger vil ha en reineier som har utført en betydelig arbeidsinnsats i siidaen i sin siidaandel, og lederen samtidig motsetter seg at reineieren får egen siidaandel”.

Departementet synes å slutte seg til lovutvalgets merknader til bestemmelsen og uttaler at reglen er “en sikkerhetsventil for de tilfeller hvor enstemmighet ikke oppnås, men hvor det samtidig foreligger et påtrengende behov for en vitalisering av reindriften i siidaen”.“

Departementets merknader som Bull viser til, framgår av Ot.prp. nr. 25 (2006-2007), s. 56.

I lovkommentarer finner vi altså en presisering av tilfeller der det er aktuelt for reindriftsmyndighetene å innta en aktiv rolle i etableringer av siidaandel. Vår konklusjon er at både forarbeidene og kommentarer til loven tar høyde for at det unntaksvis fins tilfeller der den interne etableringsprosessen ikke strekker til. Det er slike forhold Statsforvalteren skal vurdere og eventuelt legge til grunn i denne saken.

Oppsummerende heter det i lovforarbeidene og lovkommentaren at følgende forhold kan tilsi at «særlige grunner» foreligger:

- Et distrikt eller siida trenger nye siidaandeler (lovutvalget s. 141 NOU 2001:35)
- Ny(e) siidaandel(er) er nødvendig for at reindriften ikke skal svinne hen (lovutvalget s. 141 NOU 2001:35)
- Siidaen er tom, altså ingen siidaandeler igjen (Kirsti Strøm Bull s. 70 Lovkommentar 2020)
- Behov for en vitalisering av reindriften i siidaen (LMD s. 56 Ot.prp. nr. 25 (2006-2007))
- Intern uenighet hindrer at reindriften selv klarer å etablere ny siidaandel (LMD s. 56 Ot.prp. nr. 25 (2006-2007))

Statsforvalteren tolker det slik at dersom ett eller flere av disse forholdene gjør seg gjeldende i den konkrete saken, kan det etter en samlet vurdering tenkes at kravet til særlige grunner er oppfylt.

9 Vurdering av om det bør pålegges etablering av en ny siidaandel i vestre siida, jf. reindriftsloven § 11 siste ledd

9.1 Gjennomgang av begreper i rettskildene som knytter seg til «særlige grunner» - med vekt på konkrete forhold i denne saken

Hva betyr det at et distrikt/siida trenger nye siidaandeler?

Det mest nærliggende tolkningen er at det ikke fins flere siidaandeler igjen i den aktuelle siidaen slik situasjonen er i vestre siida. Skal det drives reindrift der, trenger siidaen nye siidaandeler. Da kan Statsforvalteren bruke hjemmelen i § 11 siste ledd.

I tillegg kan det tenkes tilfeller der distriktet/siidaen har så få siidaandeler at det er problemer med å gjennomføre nødvendig arbeid (mangel på arbeidskraft). Hvis dette er et stort problem, kan vurderingen være at distriktet/siidaen trenger flere siidaandeler. Også da kan hjemmelen i § 11 siste ledd brukes.

I begge de over nevnte tilfellene er forutsetningen at det fins ressursgrunnlag for nye siidaandeler. Det betyr at øvre reintall gir rom for en eller flere siidaandeler og deres rein.

Hva ligger i begrepet “svinne hen”?

En naturlig forståelse er at noe er i ferd med å skrumpe inn, forsvinne og bli borte. Reindriften i vestre siida har allerede svunnet hen. Det skjedde ved den frivillige avviklingen av to siidaandeler rundt 2012. I og med at reindriften i vestre siida er borte, må det etableres ny siidaandel dersom reindriften skal vitaliseres.

Hva ligger i begrepet “påtrengende behov for vitalisering av reindriften”?

Påtrengende behov for vitalisering er et begrep som innebærer et behov for å bringe mer liv i en eller annen virksomhet. I og med at reindriften i vestre siida er borte, er en ny siidaandel den eneste måten reindriften der kan vitaliseres.

I kommentar til reindriftsloven har Kirsti Strøm Bull omtalt et konkret eksempel knyttet til en tom siida, jf det som tidligere er referert fra hennes kommentarer. Eksemplet hennes er direkte sammenfallende med situasjonen i vestre siida. I slike tilfeller kan hjemmelen i § 11 siste ledd brukes.

Siidaandelene klarer ikke å bli enige

Landbruks- og matdepartementet har i proposisjonen til reindriftsloven uttalt at bestemmelsen er “en sikkerhetsventil for de tilfeller hvor enstemmighet ikke oppnås, men hvor det samtidig foreligger et påtrengende behov for en vitalisering av reindriften i siidaen”.

Høringsrunden og forhistorien bak etableringen av siidaandel til Per Anders Kappfjell, viser tydelig at siidaandelene ikke klarer å bli enige om etablering av siidaandel i vestre siida. I 2014 var det uenighet om hvem som skulle ha siidaandelen. Uenigheten om etablering er dyptgående og har vart over lang tid. Statsforvalteren kan heller ikke se at enighet er noe som er nært forestående. Derfor antar vi at det ikke er mulig å oppnå enstemmighet om etablering av siidaandel i vestre siida.

Landbruks- og matdepartementet har i lovproposisjonen uttalt at bestemmelsen henger sammen med at det samtidig må være et påtrengende behov for en vitalisering av reindriften i siidaen.

Er det et påtrengende behov for vitalisering av reindriften i vestre siida?

Behovet for vitalisering av reindriften i vestre siida, kan bli klarere ved å sammenligne argumenter for og imot etablering av ny siidaandel.

9.2 Argumenter for og mot at det bør etableres en ny siidaandel i vestre siida

Argumenter **for** at det bør etableres ny siidaandel i vestre siida:

- Siidaens område har ubrukte beiteressurser som ingen andre beitedyr enn reinen kan bruke. Det gjelder spesielt vinter-, tidlig vår-, vår-, høst- og seinhøstbeiter.
- Aktiv bruk av reinbeiteressurser gir grunnlag for å drive næringsvirksomhet og gir levebrød for personer knyttet til reindrift.
- Aktiv bruk av reinbeiteressurser gir matproduksjon og bidrar til selvforsyning.
- Aktiv bruk av reinbeiteressurser gir produksjon av reinkjøtt som er økologisk og kortreist mat.
- Aktiv beitebruk er positivt i klimasammenheng (albedoeffekten). På en skala fra 0 til 1 vil et gjengrodd område med skog ha en albedo (refleksjon av solstråler) på 0,15, mens et åpent beitelandskap med nysnø vil ha en albedo på 0,90. Refleksjonen fører til redusert oppvarming og har dermed en positiv effekt i forhold til global oppvarming.
- Siidaen står tom, og reindriften ligger brakk.
- Ressursgrunnlaget i siidaen gir rom for etablering av ny siidaandel.
- Reintallet i vestre siida og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt er ikke oppfylt.
- Ny siidaandel i siidaen og flere reieneiere vil styrke samisk reindrift i området og dermed også styrke grunnlaget for samisk kultur, språk og samfunnsliv (jf. reindriftslovens formål).
- En styrket reindrift i siidaen, reinbeitedistriktet og reinbeiteområdet er til gagn for reindriftsbefolkningen ved at reindriftsfellesskapet blir større (jf. reindriftslovens formål).
- Reindrift som næring, kultur og livsform er unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng (jf. Landbruks- og matdepartementets nettside). Styrking av reindriften ved å vitalisere vestre siida er positivt også i en større sammenheng.
- Aktiv reindrift i vestre siida tilfører personer som kan bidra til å sikre reindriftsarealene som reindriftenes viktigste ressursgrunnlag (jf. reindriftslovens formål).
- Aktiv reindrift i vestre siida gir fordeler ved at en ansvarlig siidaandelsleder kontinuerlig kan ivareta rein som er kommet inn fra andre siidaer/reinbeitedistrikter.
- Aktiv reindrift i vestre siida vil gi bedre rammebetingelser for å utvikle reindriften og produksjonen i distriktet ved at ressursgrunnlaget brukes fullt ut.
- Ubrukte beiteressurser i vestre siida er med på å svekke reindriftenes ressursgrunnlag på sikt.
- Å unnlate å bidra til styrking av reindriften når godkjent reintall tillater det, kan gi inntrykk av at myndighetene opptre passivt i forhold til reindriftslovens formål i § 1. Det kan gi grunnlag for å misforstå myndighetenes tolkning av ansvaret for å bidra til en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift, samt sikring av reindriftsarealene.

Argumentene over er knyttet til overordnede politiske føringer for en bærekraftig reindrift (reindriftsloven, reindriftsavtalen, mv.), matpolitikk og praktiske forhold i reindriften som bidrar til at siidaens geografiske område blir ivaretatt.

Et annet forhold som er vanskelig å liste opp i korte setninger, er at reindriften som helhet ikke har ubegrensede beiteressurser. Derfor er det vanskelig å etablere ny reindrift stort sett i hele reindrifts-Norge. I vestre siida fins det mulighet til å etablere ny reindrift fordi det er et ledig ressursgrunnlag.

Reindrifststyret har godkjent øvre reintall, og dette er ikke oppfylt i siidaen. Hvis myndighetene aksepterer at reindriften ressursgrunnlag ikke skal brukes, kan det på sikt bli vanskelig å argumentere for sikring av reindriften arealer. Da kan argumentasjonen fra tiltakshavere være at det fins ubrukte beiteressurser, og ett tiltak til ikke bør være problematisk.

Hvis myndighetene forholder seg passiv til ubrukte reinbeiteressurser, kan det videre være spørsmål om det er i samsvar med nasjonale og internasjonale forpliktelser i forhold til samisk reindrift. Vi går ikke nærmere inn på disse problemstillingene. Det skyldes at vi ikke kan finne at reindrifstmyndighetene noen gang har vært stilt overfor tilsvarende tilfeller.

Reindriften i sørsamisk område bidrar daglig til å bevare sørsamisk språk og kultur, og til å holde i hevd, videreutvikle og videreføre tradisjonell kunnskap. Sørsamisk reindrift er derfor en bærebjelke for et livskraftig kultur- og språkgrunnlag. Sørsamisk reindrift er en sårbar næring. Hvis myndighetene aksepterer at ressursgrunnlaget ikke skal brukes, rammer dette sørsamisk reindrift og mulighetene til å videreutvikle den.

Argumenter **mot** at det bør etableres en ny siidaandel i vestre siida:

- Det er intern uenighet i reinbeitedistriktet om etablering av siidaandel.
- Det er samarbeidsproblemer internt i reinbeitedistriktet.
- En av siidaandelene mener at ressursgrunnlaget ikke er til stede på grunn av eksisterende inngrep og Øyfjellet vindkraftverk.

Det er intern uenighet i Jillen-Njaarke om etablering av siidaandel. Vi kan ikke finne at det er et tungtveiende argument i denne saken. I lovproposisjonen har departementet derimot påpekt at bestemmelsen i § 11 er en sikkerhetsventil som kan brukes i de tilfeller der enighet ikke oppnås.

Statsforvalteren er klar over at det er samarbeidsproblemer mellom noen av siidaandelene i distriktet. En eventuell ny siidaandel i vestre siida bør kunne bidra til å bedre samarbeidet om bruken av områdene der. Hvem som er aktuell som siidaandelsleder, er imidlertid et neste steg i prosessen dersom Statsforvalteren gir pålegg om etablering av en ny siidaandel.

Når det gjelder ressursgrunnlaget i Jillen-Njaarke og i vestre siida, er det gått grundig gjennom tidligere i dokumentet. Statsforvalteren finner at ressursgrunnlaget gir rom for å etablere en siidaandel i vestre siida. Vi kommenterer det ikke nærmere her, men viser til punktene 2, 4 og 5.

9.3 Statsforvalterens avsluttende begrunnelse og konklusjon

Etablering av nye siidaandeler er en type sak som ikke er vanlig i Nordland. De vanligste etableringer skjer ved at en eldre siidaandelsleder overfører sin siidaandel til en person av yngre generasjon i reinbeitedistriktet. Det er også ganske unikt at det fins et ledig ressursgrunnlag for en ny siidaandel. Etter det vi kjenner til, er det ingen sammenlignbar forvaltningspraksis som vi kan legge til grunn.

Statsforvalteren mener at situasjonen i vestre siida kan beskrives ut fra følgende forutsetninger som framkommer av reindrifstloven, forarbeidene og lovkommentaren:

- Vestre siida er uten siidaandel, og siidaen står tom. Skal det drives reindrift der, trenger siidaen en siidaandel.
- Den etablerte reindriften i vestre siida er svunnet hen og ligger brakk.
- Vitalisering av reindriften er nødvendig dersom ressursgrunnlaget i siidaen skal brukes.
- De interne prosessene som vanligvis skal brukes ved etablering av siidaandel, er ikke tilstrekkelig på grunn av interne uenigheter.

Statsforvalteren mener at situasjonen i vestre siida er et klart eksempel på at reindriftsloven § 11 siste ledd kan brukes. I tillegg mener vi at ressursituasjonen, godkjent reintall, reintallsutvikling, tilgangen på årstidsbeiter og normene for en økologisk bærekraftig reindrift viser at det er rom for en siidaandel i vestre siida.

Statsforvalteren mener videre at situasjonen er endret etter april 2020 når det gjelder forutsetningene for å bruke hjemmelen i § 11 siste ledd. Saken til Per Anders Kappfjell er avgjort i 2021 av Landbruks- og matdepartementet. LMD har videre henvendt seg til oss med anmodning om å vurdere bruk av hjemmelen. Interne forhold i distriktet er fremdeles vanskelige. Etter vår vurdering skyldes det uenigheter knyttet til praktisk reindrift, mellom-menneskelige forhold og kommunikasjon. Dette er forhold som er vanskelig for myndighetene å gripe inn i.

Statsforvalteren viser til gjennomgangen av ressursituasjonen og reintallsutviklingen i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Utviklingen i distriktet viser ingen tegn til at beitegrunnlaget er overbelastet på grunn av reintallet. Distriktet har i likhet med alle reinbeitedistriktene i Nordland, store tap av rein. Tapssituasjonen er den største utfordringen for reindriften i Jillen-Njaarke og resten av Nordland. Reintallsutviklingen viser også at reintallet ikke er oppfylt i reinbeitedistriktet og i vestre siida.

Bygging av Øyfjellet vindkraftverk er en ny utfordring for reindriften i Jillen-Njaarke. Gjennomgangen av konsesjonen og klagebehandlingen viser at NVE og Olje- og energidepartementet legger til grunn at reindriften i distriktet skal kunne fortsette på samme nivå som tidligere. Det skal skje gjennom avbøtende tiltak og andre tilpasninger. OED har videre konkludert med at Øyfjellet vindkraftverk ikke er i strid med SP artikkel 27. Statsforvalteren forholder seg til vedtaket og vurderingen fra overordnet myndighet. Vi forutsetter derfor at reindriften i Jillen-Njaarke skal kunne videreføres med det reintall og reintallsfordeling som er godkjent av reindriftsstyret.

Forholdene i saken tilsier etter vårt syn at kravet til særlige grunner er oppfylt i dette tilfellet, jf. reindriftsloven § 11 siste ledd.

Som nevnt har Statsforvalteren kompetanse, men ingen plikt til å fatte pålegg om etablering av siidaandel når det foreligger særlige grunner, jf. reindriftsloven § 11 siste ledd. Spørsmålet i det følgende er om Statsforvalteren bør bruke kompetansen til å fatte pålegg i denne saken. I denne vurderingen er det særlig relevant å vektlegge lovens formålsbestemmelse, som lyder slik, jf. § 1 første og annet ledd:

“For det samiske reinbeiteområdet skal loven legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse mål skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv.

Loven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriften viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.”

Lovens formålsbestemmelse er en relevant rettskilde ved enhver beslutning eller avgjørelse etter reindriftsloven. Formålsparagrafen framhever at det skal legges til rette for en bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane. Reindriften i nåværende vestre siida har lange tradisjoner og sedvaner. Den er dokumentert i skriftlige kilder, blant annet i forarbeidene til den første distriktsinndelingen av 1898 og i kildene nevnt under punkt 4.

Målene som er definert i § 1 første ledd, første punktum, skal gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. I det ligger blant annet organiseringen av reinbeitedistrikter og siidaer og internt selvstyre i reindriften. Organiseringen av Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt i to siidaer ble vedtatt av reindriftsstyret ved den nye distriktsinndelingen for Nordland i 1999. Inndelingen i to siidaer er videreført av reinbeitedistriktet ved utarbeidelse av bruksregler. Både reindriftsstyret og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt har valgt å videreføre to siidaer basert på tidligere tradisjoner og sedvaner. Det krever likevel samarbeid på tvers av siidagrensene. Et slikt samarbeid kan oppnås dersom det blir etablert en siidaandel i vestre siida.

For å oppnå målene i § 1, vektlegger Statsforvalteren videre

- at reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv,
- at reindriftsarealene skal sikres som reindriften viktigste ressursgrunnlag,
- at ansvaret for sikring av arealene påhviler de som driver reindrift i et distrikt eller siida, andre rettighetshavere og myndighetene, herunder Statsforvalteren.

Reindriftslovens formål gjelder også for reindriften i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og vestre siida. Gjennomgangen under punkt 9.2 viser også flere argumenter for å pålegge reinbeitedistriktet å etablere en siidaandel i vestre siida, sett i sammenheng med reindriftslovens formål. Statsforvalteren har, på grunnlag av en helhetlig gjennomgang og vurdering, kommet fram til at

- det foreligger «særlige grunner» for å pålegge Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt å etablere en siidaandel i vestre siida, jf. reindriftsloven § 11 siste ledd,
- Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt skal pålegges å etablere en siidaandel i vestre siida.

Pålegget utformes som vedtak i eget brev. Pålegget rettes mot Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, jf. reindriftsloven § 11 siste ledd. Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt skal, for å oppfylle pålegget, påse at ledere av siidaandel gjennomfører etablering av siidaandel i vestre siida etter reglene i reindriftsloven § 11 annet – femte ledd. Dersom det ikke oppnås enstemmighet mellom de eksisterende lederne av siidaandel, skal Statsforvalteren utpeke den nye lederen av siidaandel i vestre siida.

Referanser (ikke vedlagt saken)

Eolus Vind Norge AS, MTA-plan (Miljø-, transport- og anleggsplan) 2019

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, Bruksregler (unntatt offentlighet) 2012

Kongelig resolution av 3dje september 1898 om inndeling av reinbeitedistrikter i Nordlands amt

Kosmo, Ansgar, Forslag til ny distriktsinndeling i Nordland 1997

Landbruksdirektoratet, Rapport nr. 43/2020 Ressursregnskapet for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2019 – 31. mars 2020

Landbruksdirektoratet, Rapport nr. 32/2021 Ressursregnskapet for reindriftsnæringen for reindriftsåret 1. april 2020 – 31. mars 2021

Landbruksdirektoratet, Ressursregnskapet for reindriftsnæringen – ulike driftsår før 2019

Landbruks- og matdepartementet, Brev til Statsforvalteren i Nordland 26.03.2021

Landbruks- og matdepartementet, Oppheving av reindriftstyrets vedtak i 38/20 (dokumentdato 22.03.2021)

Landbruks- og matdepartementet, Ot.prp. nr. 25 (2006-2007) Om lov om reindrift (reindriftsloven)

Landbruks- og matdepartementet, Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reindrift 2008

Lappekommisjonen av 1892, Innstilling om inndeling av Nordland fylke i reinbeitedistrikter 1894

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre, Fjerning av brakke på hjul i Sirijorda naturreservat 2021

Lov om reindrift (reindriftsloven) med forskrifter, ikrafttredelse 2007

NIBIO, Reindriftens arealbrukskart (kilden.no)

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Konesjon for Øyfjellet vindkraftverk 13.11.2014

NOU 2001:35 Forslag til endringer i reindriftsloven

Olje- og energidepartementet (OED), Klagebehandling av konesjon for Øyfjellet vindkraftverk og avslag på konesjon for Mosjøen vindkraftverk 16.11.2016

Protect Sápmi, Inngrepskartlegging og reindriftsfaglig utredning i forhold til Øyfjellet vindkraftverk del 1 - 3 2019

Reindriftstyret, sak 27/99

Reindriftstyret, sak 13/03

Reindriftstyret, sak 107/11

Reindriftstyret, sak 30/12

Reindriftstyret, sak 26/17

Reindriftstyret, sak 6/20

Reindrifstyre, sak 38/20

Statsforvalteren i Nordland, Klagebehandling - dispensasjon fra kommuneplanen – oppsetting av viltgjerde – Vefsn 2019

Statsforvalteren i Nordland, Melding om reindrift for siidaandeler i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt driftsårene 2019/2020 og 2020/2021 (unntatt offentlighet)

Statsforvalteren i Nordland, Søknad om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag fra Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt driftsårene 2019/2020 og 2020/2021

Strøm Bull, Kirsti, Reindrifstloven Lovkommentar (Universitetsforlaget) 2020

Vorren, Ørnulf, Reindrift og nomadisme i Helgeland 1986